

На Трампа сподівайся, але сам не схиби

Новий президент
— нова система
НЕцінностей Америки
» стор. 4

Солодкі донати

Полтавська підприємця
ось уже понад два роки
випікає оригінальні крафтові
смаколики, виручка від яких
іде на важливі військові збори
» стор. 10—11

Приємна стабільність

Українські біатлоністи
втретє від початку
сезону максимально
наблизилися до
медалей Кубка світу
» стор. 15

Україна молода

Середа, 15 січня 2025 року №2 (6018)

Учораšní курси
НБУ:
1 \$ = 41,298 грн
1 € = 43,994 грн

Карра з неба

Артилеристи ЗСУ продовжують нищити військову інфраструктуру в тилі росії

» стор. 2

Українські ракетники та артилеристи завдають нищівних вогневих уражень військовій інфраструктурі кацапів.
Фото з сайту inshe.tv.

«ЗСУ демонструють високий рівень координації та професіоналізму у виявленні й знищенні ключових об'єктів ланок управління та військової інфраструктури противника».

Генштаб ЗСУ

■ НА ФРОНТІ

Кара з неба

Артилеристи ЗСУ продовжують нищити військову інфраструктуру в тилкових регіонах росії

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Не встигла догоріти після удару артобстрілами в Енгельсі, де зберігається паливо для військового аеродрому, як аналогічна «бавовна» прилетіла на ще один подібний об'єкт у тій-таки Саратовській області. Місцеві жителі нарахували близько десяти вибухів і виклали фото та відеозйомку пожежі, але місцеві чиновники знову посилаються на роботу ППО і падіння уламків збитих безпілотників.

У ніч на 14 січня ЗСУ також вдарили по хімічному заводу та складах з боеприпасами, що розташовані в місті Сельцо Брянської області. Згадане підприємство входить до холдингу «Техмаш» і виконує замовлення міністерства оборони РФ. Очевидці атаки нарахували понад 30 «прильотів», але губернатор олександр Богомаз традиційно доповів про збиття всіх цілей системою ППО.

На початку тижня наші бійці продовжили завдавати ударів по будинках, де квартирується військово начальство окупантів. «Сьогодні Збройні сили України завдали чергового високоточного повітряного удару по командному пункту 2-ї гвардійської загальновійськової армії РФ, розташованому в місті Новгородівка, — повідомив Генштаб. — Ця операція є продовженням серії вогневих уражень командних пунктів окупаційних сил на Донецькому напрямку. ЗСУ демонструють високий рівень координації та професіоналізму у виявленні й знищенні ключових об'єктів ланок управління та військової інфраструктури противника».

На Курщині український підрозділ UA REG TEAM спеціальних операцій ЗСУ теж продемонстрував надзвичайно високу майстерність, розгромивши загін північнокорейців, який чисельністю значно перевищував сили наших героїв. «Це був найвідповідальніший та найбільш важкий бій, — повідомили бійці у телеграм. — Сили противника переважали в десятки разів. Усі організми підрозділу UA REG працювали на знищення противника та збереження життя кожного бійця групи. Восьмигодинний бій показав наявність головної ознаки воїна — мужність та наскільки високий рівень підготовки усього підрозділу. Сюжет фільму «300 спартанців» нервово курить збоку. Жоден боєць підрозділу не постраждав».

Днями також стало відомо, що наші спецназівці взяли в полон двох північнокорейців у полон. За словами Володимира Зеленського, це завдання було нелегким, оскільки зазвичай рашисти і представники КНДР убивають поранених, аби стерти будь-які докази участі іноземної армії у війні проти України.

Тим часом рашисти продовжують захоплювати невеликі населені пункти Донеччини. Втім Покровськ — великий форпост на межі з сусідньою Дніпропетровською областю, залишається під охороною ЗСУ. Але ця новина далека від оптимізму, оскільки, на думку військових аналітиків, росіяни, найвірогідніше, прагнуть не штурмувати, а заблокувати це місто. Як повідомив «Радіо «Свобода» колишній головнокомандувач ЗСУ Віктор Муженко, таке рішення «є більш вигідним для російської армії, оскільки дозволяє мінімізувати власні втрати і водночас створює значні проблеми для оборони українських сил».

■ Свдокія ФЕЩЕНКО

Військовослужбовці Сил оборони України, родичі загиблих військових, представники українського громадянського суспільства та медіаспільноти звернулися до представників української влади із закликом провести відкритий загальнонаціональний архітектурний конкурс на архітектурно-скульптурний проєкт та будівництво головного військового меморіалу України — Національного військового меморіального кладовища (НВМК). Відкритим листом висловили недовіру до процесів навколо будівництва НВМК та закликали усі відповідальні сторони зупинити неорядянські практики кулурного ухвалення рішень, непрозорих проведення тендерів і призначення виконавців будівництва.

«Вперше у новітній історії України наше суспільство на порозі будівництва центрального національного місця пам'яті, де знайдуть свій останній спочинок кілька поколінь українських військових, які віддали життя за незалежність України. Ця локація може закласти початок новій та гідній культурі військових поховань. Водночас ми бачимо, що від початку процес побудови найважливішого військового некрополя є вкрай непрозорим та йде всупереч прийнятим практикам західних демократій, зі стандартами яких Україна прагне асоціюватися», — йдеться у зверненні.

Дорожню карту відкритого архітектурного конкурсу на ескізний проєкт НВМК, де мали б ідейно змагатися найкращі фахівці країни, спеціально розробила Національна спілка архітекторів України для Міністерства ветеранів ще навесні 2023 року. Втім виважений задум був затьмарений різкою зміною поведінки відповідальних структур та осіб, які замінили чесну конкуренцію «круглими столами», що слугували лише імітацією широкого громадського та експертного обговорення.

Непрозорість процесу засвідчили «тендери» на ескізний проєкт і вибір підрядника будівництва. В обох брали участь по одному потенційному учаснику, тому що Кабмін і Мінветеранів зробили все можливе, щоб про запуск процесу

■ Валентина САМЧЕНКО

Більш ніж 1 тис. 500 відвідувачів за перший вікенд 2025 року побували на виставці «Наїв вільний», яка проходить у Києві в Українському домі. Триває цей унікальний вернісаж у центрі столиці воюючої країни трохи більше місяця. Крайній день можливості доторкнутися до невтраченого українського раю — 2 лютого.

Народна ікона, народна картина й сільська фотографія є важливими візуальними елементами, які формують цілісну картину руралістичного селянського хати. Представлені для огляду понад 300 робіт — експонати з приватної колекції Миколи Бабака, відомого культурного та громадського діяча, колекціонера з Черкаса, народного художника України та лауреата Шевченківської премії, засновника благодійного фонду, діяльність якого спрямована на збереження та популяризацію української культури.

Насправді «Наїв вільний» є осанною основою українського роду — трударям-хліборобам, які завжди цінували і примножували красу. У центральній інсталяції круглої, як земля, зали — символічний іконостас, який пахне деревом і здіймається до неба. На ньому ті три елементи — ікони, фотографії й картини, — що візуалізують гармонію духовного й матеріального світів українців. А декому ця геометрична композиція у модерновому вестибюлі резонує згадкою про супрематизм народженого в Києві Казимира Малевича.

■ ВІДЛУННЯ

Звернення до совісті

Активісти закликають до доброчесності при створенні військового некрополя

Вшанування прапорцями і лампадками полеглих у російсько-українській війні в Києві на майдані Незалежності.

Фото «Україна молода».

відбору підрядників по тендерах ніхто «зайвий» не довідався. Перший тендер на ескізний проєкт НВМК розпочався 30 серпня 2023 року, і вже 15 вересня було укладено договір з «переможцем» — ТОВ «Інжиніринг-холдинг», головним архітектором якого є Сергій Дербін.

Невдовзі таким самим єдиним учасником і переможцем тендера на зведення комплексу став консорціум підрядників «Білдинг.ЮА», одна з компаній якого (компанія АКAM) пов'язана з підсанкційним бізнесменом Вадимом Єрмолаєвим, що підтверджували СБУ та журналісти-розслідувачі. Бізнесмен був внесений до санкційних списків у 2023-му за ведення алкобізнесу в окупованому росіянами Криму та сплату податків до бюджету РФ на суму 6,5 млн доларів.

Раніше компанія АКAM, з якою

пов'язаний бізнесмен, фігурувала у спільних проєктах з головним архітектором НВМК Сергієм Дербіним у Дніпрі, а тепер стала головним постачальником безальтернативного граніту для майбутнього меморіального комплексу НВМК.

Архітектурні конкурси на меморіальні об'єкти вже практикують у Львові, Вінниці, Чернівцях, тому є нечуваним, щоб центральна влада України, яка могла б першою демонструвати цивілізований приклад місцевому самоврядуванню, відстає від деяких управлінців на місцях і створює поганий прецедент для потенційних зловживань у громадах.

Це звернення до влади можна підписати за посиланням: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfsd7RV3knJGnF3hXKRNo2ehvTEwPs7L7kNYJ627aNNh6L54g/viewform>.

■ НАЦІЯ

Сила простоти і щирості

Виставка «Наїв вільний» у Києві представляє понад 100-літні фотографії родича Тараса Шевченка

Наївне мистецтво вирізняється свободою від канонів, безпосередністю, яскравою індивідуальністю та щирістю. Старі ікони, мальовані й вишиті тотемні олені та русалки-харони і навіть котики з позолотою. Вишуканість одягу, складність візерунків вишивки, прикраси та квіти «Дівочого портрета» майстра народної картини першої половини ХХ століття, відомого Панаса Ярмоленка. Намальована 1933 року сім'я Захарченка — подружжя з хлопчиком. Козак та дівчина біля криниці; лебеді на воді. Ще багато образів і сюжетів, які можна було зустріти в оселях багатьох українців ще не так давно. Нині вони, якщо збереглися, перебувають переважно в музейних або приватних колекціях.

Особлива сторінка української історії — світлина троюрідного неба Тараса Шевченка Григорія Петровича Шевченка (1868—1941). Ці фото є унікальним мистецьким документом. На них бачимо повсякденне життя жителів Кирилівки, автентичність кінця XIX — початку ХХ століття: з трударями, вітряками, волами, тіпанням конопель і чумацькою валкою, куренем і мит-

Микола Бабака в експозиції виставки «Наїв вільний».

Фото Валентини САМЧЕНКО.

тено жнив. Нині це село Шевченкове на Черкащині.

«Поки «філософи» та адепти високого мистецтва на 34-му році незалежності не дадуть собі ради в прийнятті традиційної національної культури, звинувачуючи її в примітивності та несмаку, український наїв зігриває душі і дає розраду мешканцям воєнного Києва і гостям столиці, — констатує Микола Бабака. — Народна картина була одним із ключових рятівних

інструментів виживання українців у часи лихоліть колективізації, воєн, голодоморів і московської колонізації, адже вона наповнювала сільські хати життям, додавала яскравих фарб у темні часи і зберігала національний культурний код. Українське мистецтво різне і не потребує поділу на сорти та ступені якості. І ця різноманітність робить його бездонним джерелом натхнення, душевного тепла і національної гордості».

Людмила НІКІТЕНКО

ОСВІТА

Крилатим ґрунту не треба

На Черкащині в 45 осередках викладають осучаснений предмет «Захист України»

Перші 300 примірників нового посібника вже направили в освітні заклади. Фото надане Черкаською ОВА.

На Черкащині презентували унікальний посібник для викладачів, який називається «Безпілотні системи в оновленому предметі «Захист України». Перші 300 примірників уже направили в заклади освіти, де викладають цей предмет.

Як повідомили «УМ» у Черкаській обласній військовій адміністрації, альбоми ілюстровані та мають актуальну інформацію про безпілотні системи, програмування та пілотування. За словами голови Черкаської ОВА Ігоря Табурця, це внесок не лише у наше сьогоднішнє, а й у майбутнє.

«Школярі отримають реальні практичні знання. Нині в нас 45 осередків, де викладаємо наш оновлений предмет. Загалом охоплені навчанням 78% нашого учнівства. Основа будь-якого предмета — вчитель. Натепер маємо понад сотню підготовлених фахівців, які пройшли навчання та залучені до викладання цього надважливого зараз предмета», — говорить очільник Черкащини.

Окрім того, уточнює він, ці посібники стануть корисними і для позашкільної діяльності: у гуртках, військово-патріотичних клубах і технічних секціях. «Тут не абстрактні знання, а конкретні навички. Цього ми прагнемо, перезавантажуючи предмет «Захист України». З власного досвіду скажу: там донедавна було забагато застарілого, навіть радянського», — зазначає Ігор Табурець.

У Черкаській області вже підготували у два етапи вчителів, які викладають предмет за новою модельною програ-

мою. Також нарощують навчальне обладнання, інструменти. Залучають ветеранів і ветеранок — носіїв цінного практичного досвіду.

«Уміння поводитися у критичних ситуаціях, розуміння сучасних технологій, зокрема специфіки безпілотних систем, основ кіберзахисту, базові навички

домедичної допомоги, знання, як захистити себе й інших, як поводитися з вибухонебезпечними предметами, — ось це неповний перелік того, чого ми прагнемо навчити дітей. Система освіти має оперативно реагувати на виклики часу», — наголошує Ігор Табурець.

Посібник розроблено за

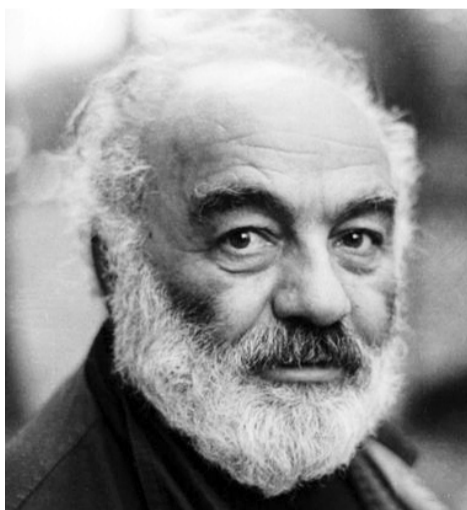
ініціатииви обласного управління освіти і науки спільно з обласним інститутом післядипломної освіти педагогічних працівників. До експертизи також залучали науковців Національного авіаційного університету та фахівців Черкаського центру операторів роботизованих систем «Січ».

Ярослав РОМАНЮК

ПРЕМІАЛЬНІ

Правда завжди перемагає

У Києві вперше вручили премію імені Сергія Параджанова за професійні дебюти в кіно

Сергій Параджанов. Фото з відкритих джерел.

родився в Тбілісі у вірменській родині. Навчався у ВДІКУ (Всесоюзний державний інститут кінематографії) в Москві, у майстерні Ігоря Савченка. Кар'єру розпочав у Києві — на кіностудії Довженка.

Здобув світову славу завдяки «Тіням забутих предків» (1965). Цей фільм став еталоном українського поетичного кіно і здобув понад 30 міжнародних нагород. Вважається одним із найкращих в історії кінематографа.

Підпис Сергія Параджанова стоїть першим під відомим протестним зверненням 1968 року до найвищого радянського керівництва - Листом-протестом 139-ти проти політичних переслідувань в Україні. А вже у 1973 році режисера заарештували за звинуваченнями в українському націоналізмі та «гомосексуалізмі».

П'ять років він провів у таборі суворого режиму. Проте й у тих умовах він продовжував творити, займаючись малюванням і створенням колажів. За звільнення Сергія Параджанова виступала світова кіноспільнота, зокрема, Федеріко Фелліні.

Після звільнення митцю заборонили повертатися в Україну. Він не міг реалізувати всі свої творчі задуми.

Ім'я Сергія Параджанова стало символом незламності духу та художньої свободи. Лише 20 грудня 2023 року Національна комісія з реабілітації за поданням Українського інституту національної пам'яті реабілітувала українсько-вірменського режисера, через 50 років після незаконного вироку московсько-радянської влади.

У засвіті Сергій Параджанов пішов у Єревані 20 липня 1990 року. Тоді ж йому посмертно присвоїли звання народного артиста УРСР, а в 1991 році — Державну премію України імені Тараса Шевченка.

ПЕНСІЇ

Щоб всі так жили

Хто-хто з пенсіонерів отримує понад 23 тисячі гривень?

Оксана КУЦ

Зважаючи на те, що пенсійна система має забезпечити виплату пенсій усім без винятку українцям в умовах дуже обмеженого через війну фінансового ресурсу, Законом «Про державний бюджет на 2025 рік» було затверджено норму про застосування у 2025 році обмежувальних коефіцієнтів до пенсій, які в 4 чи більше рази перевищують середню пенсію по країні, або 10 прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб, повідомляє пресслужба Міністерства соціальної політики України. Зокрема, йдеться про обмеження пенсій, які на сьогодні можуть становити 60, 80 чи навіть 100 тисяч гривень і вище.

Обіцяють, що обмеження не будуть застосовувати до пенсій людей, які сьогодні воюють на фронті або брали участь у захисті Батьківщини від агресії РФ, починаючи з 2014 року.

На виконання закону «Про державний бюджет на 2025 рік» уряд ухвалив постанову, яка визначає розмір цих коефіцієнтів. До пенсій, які перевищують 10 прожиткових мінімумів (зокрема, розмір яких визначено за рішеннями судів), застосовуватимуться понижувальні коефіцієнти.

Механізм працюватиме так, що чим вищим є розмір пенсії, тим більший коефіцієнт буде застосовуватись.

Зокрема:

— до частини пенсії, що перевищує 10 прожиткових мінімумів (23 тис. 610 грн) та не перевищує 11 прожиткових мінімумів (25 тис. 971 грн), буде застосовуватись коефіцієнт 0,5;

— до частини пенсії, що перевищує 11 ПМ (25 тис. 971 грн) та не перевищує 13 ПМ (30 тис. 693 грн) — 0,4;

— до частини пенсії, що перевищує 13 ПМ (30 тис. 693 грн) та не перевищує 17 ПМ (40 тис. 137 грн) — 0,3;

— до частини пенсії, що перевищує 17 ПМ (40 тис. 137 грн), та не перевищує 21 ПМ (49 тис. 581 грн) — 0,2;

— до частини пенсії, що перевищує 21 ПМ (49 тис. 581 грн) — 0,1. Таким чином, диференціація розмірів пенсій залишається, але, з урахуванням реалій воєнного часу, обмеженого фінансування і, головне, справедливості і пропорційності нарахування розмірів пенсій, у 2025 році будуть застосовуватися вищезгадані обмеження.

Пресслужба міністерства акцентує, що обмеження будуть застосовуватися лише на той розмір виплати, яка не є страховою частиною пенсії (тобто для забезпечення якої не сплачували страхові внески), а є додатковою виплатою від держави за роботу в окремих силових чи інших структурах. Під дію норми підпадуть близько 17,6 тис. «спеціальних» пенсіонерів.

ОГОЛОШЕННЯ

Втрачене посвідчення ветерана військової служби серія АА №131677, видане 8 квітня 2008 р. Святошинським райвійськкоматом на ім'я Тарасенка Юрія Андрійовича, вважати недійсним.

■ АКЦЕНТИ

На Трампа сподівайся, але сам не схиби

Новий президент — нова система НЕцінностей Америки?

Тетяна ПАРХОМЧУК

Історія — жорна. Величезні, кам'яні. Час у них стирається і сиплеться вже іншим матеріалом. З нього наступні покоління видобувають вогні нових конфліктів, інший заміс життя. Хто знає, що змелють вони з Дональда Трампа?

Наразі вбачається, що він спробою передати частину ключів від управління Америкою Ілону Маску з його партнерами з Кремнієвої долини для її перезавантаження, оголосивши тарифну й експансіоністську війну сусідам та великим державам, погрожуючи найближчим генетичним партнерам у євроатлантичній сім'ї, радикалізуючи свою партію MAGA, — може опинитися в центрі буревію, запущеного власними руками.

Для путіна Дональд — лузер

Однак президент рф путін точно вважає Трампа лузером, нарцисом, надто імпульсивним і непередбачуваним. І буде грати на цьому. Постійно тримаючи руку біля червоної кнопки.

У кремлі вважають, що в Трампа формується психологічна травма, яка надого може вибити його з колії самовпевненої рішучості, яку він часто використовував. Найперше через низку цивільних і кримінальних судових процесів. І хоч вони, за рішенням Верховного Суду, зупинені на час виконання ним обов'язків глави США, все одно вони залишаються паливом для політичних звинувачень та розслідувань.

Суддя Хуан Мерчан 10 січня 2025 року оголосив вирок обраному президенту США Дональду Трампу про підкуп порнозірки Стормі Деніелс в обмін на її мовчання перед виборами 2016 року. Рішення суду звучить — «безумовне звільнення». Водночас Трамп, як і раніше, визнаний винним у 34 епізодах підrobки ділових документів. Суд ухвалив звільнити Трампа від покарання з поваги до інституту президентської влади. Хуан Мерчан уточнив, що цей вердикт не скасовує серйозності вчинених злочинів.

Трамп назвав своє судове переслідування полюванням на відьом.

Звісно, адвокати Трампа подаватимуть апеляцію, аби повністю зняти вину, але вперше главою США стане засуджений за скоєння злочину.

Водночас уся ця історія дещо спопелілась у рукотворній пожежі в Каліфорнії. Увесь світ інформаційно поглинув вогонь, котрий спалив маєтки найбагатших та найвідоміших як зі світу розваг, так і політиків в одному з найбільших міст Америки — Лос-Анджелесі. Серед яких не лише голлівудські, а й російські зірки сфери розваг та шоу-бізнесу.

Шлях до путіна через Пекін

Як відомо, Дональд Трамп заявив, що збирається після інавгурації зустрітись із владіміром путінім. Також, розуміючи вплив на очільника кремля лідера Китаю, він веде паралельну гілку перемовин із Сі. Водночас і путін нещодавно заявив, що постійно спілкується з очільником КНР.

Тож чого чекати Україні від цих гіпотетичних перемовин, зважаючи на те, що Дональд Трамп — це інший світ цінностей. Очевидно, тепер США намагатимуться змагатись із путінім на його умовах і за його правилами. Тому чекати від Трампа будь-якого протистояння — це уповільнення виходу з вихору війни.

Водночас 19 грудня минулого року путін дав зрозуміти, лавров підтвердив, пєсков чітко артикулював, а васілій небєнзя поставив крапку над «миром Трампа» для росії та України.

«Команда обраного президента Дональда Трампа і він сам не озвучили жодних цікавих для рф пропозицій щодо завершення війни в Україні, — прокоментував путін, заявивши ясно і чітко, за

Дональд Трамп хоче Канаду, Гренландію, Мексику і...

яких умов вони готові говорити про те, щоб не заморозити, а завершити цей конфлікт. — Капітулювати мають Україна, США і ЄС».

Дональд Трамп каже, що розуміє путіна. Задовольняючи ультиматуми ядерного диктатора, американський новий-старий лідер тікає від реальності й захищає винятково свій егоїзм. Звісно, бо тепер сам має плани захопити Гренландію, Канаду... Якщо це не хитрощі, маркетинговий хід бізнесмена, аби вдало подати й продати світу свій черговий прихід до влади й у результаті почуватися тріумфатором овалного кабінету через виконання обіцянки — завершити війну в Україні.

Торгове ембарго в політиці війни

Мідь, титан, марганець, уран, літій, графіт. Більшість з них — на сході України. Днями ЗСУ втратили село Шевченко в Донецькій області, де розташоване найбільше родовище літію для виробництва акумуляторів.

В Україні зосереджено близько 120 видів промислових копалин: 21 рідкоземельний елемент із переліку 30, визна-

10 «Орешніков».

Водночас кремлівський диктатор готовий надати допомогу Гренландії.

Ну а Дональд Трамп вважає, що вона вкрай потрібна США, аби зробити їх знову неймовірно великими. Притому, що між Штатами й Данією підписано договір про надання Вашингтону виняткових прав на гарантування безпеки Гренландії, де розташована штатівська космічна база Пітуффік. А також ідеться про те, аби негайно повернути під свій контроль Панамський канал, що був збудований Америкою.

Гренландія постійно муляє очі через величезні запаси корисних копалин і стратегічний форпост на шляхах в Арктику ще з XIX століття. А входи в Панамський канал на Атлантичному та Тихоокеанському узбережжях контролює Китай. Саме США та Китай викопали там основні порти. І постійно накачують інфраструктуру навколо каналу, як і саму Панаму, великими інвестиціями.

Трамп постійно скаржиться, що Америку обдирають, експлуатують навіть найближчі союзники. Йому закипає, що США нічого не отримали від росії на пере-

То чого чекати Україні від гіпотетичних перемовин Трампа й путіна, зважаючи на те, що новообраний президент США — це інший світ і система цінностей. Очевидно, тепер США намагатимуться змагатись із путінім на його умовах і за його правилами.

чених ЄС як «критична сировина». Ті ж літій, графіт з кобальтом, скандієм, танталом, ніобієм тощо. Тобто 5% світових запасів у країні, яка займає всього 0,4% поверхні Землі. З 2 тис. 160 родовищ України втратила вже 700. З них 24% нафти й газу, у Покровську — майже 90% вугілля. То що, то що... Це стратегічні втрати з непередбачуваними наслідками.

Ну а Дональду Трампу потрібен сильний і самодостатній партнер. Як Ізраїль. Він поважає силу і вміння її використовувати, незважаючи ні на що. Саме тому він тричі зустрічався з корейським диктатором кім чен інгом та вперто називає путіна «другим владіміром». Може, тому, що в душі він — також експансіоніст, бо ж вимагає віддати йому Гренландію, Канаду з Мексикою як «нові губернії» США.

Наразі проглядається лише одна можливість Зеленського — приїхати на інавгурацію Трампа і спробувати не допустити припинення підтримки України.

Чи використає Трамп «мир через силу» шляхом торгового ембарго, ніхто не знає. Це чи не єдина можливість не ризикувати у відповідь на відновлення ядерного блефу путіна. Консильєри останнього сьогодні заявляють, що росія вже розпочала виробництво ракет малої та середньої дальності й розміщуватиме їх усюди, де є «загроза» з боку США й НАТО. Президент білорусі Лукашенко може отримати бажаних ним

світу. Радикальний і рішучий перезасновник Америки. Він заявляє про підвищення мита на весь імпорту, зниження податків, депортацію мігрантів, збільшення видобутку нафти й газу в національних парках, нарощення інвестицій зі створення робочих місць, скорочення дефіциту торгівлі, зниження інфляції тощо.

Аномальність поведінки майбутнього президента США, відсутність навіть не усталеної, а прийнятної логіки для дій і висловлювань лідера Америки, неадекватність і критично небезпечний популізм емоцій загрожують хаосом і темною непередбачуваністю після 20 січня 2025 року.

Навіть гірше. Войовничість Дональда Трампа, його агресивний і ескалаційний тон загрозливо зближують його з путінім — імперський стиль впливу на глобальну політику, територіальні претензії й розширення силою, прямолінійний культ особистості та втрата раціональності.

Хибна стратегія сподівань після 20 січня

Україні не варто було чекати підтримки. Її місце для Трампа, очевидно, біля Гренландії, Канади, Панами, Мексики й — уже незабаром — Гондурасу, де розташована американська авіаційна база, яку можуть закрити у відповідь на примусову депортацію «латинос».

Трамп не висловив співчуття українцям і достатньо підтримав путіна. Він, відповідаючи на запитання журналіста, «розуміє» почуття путіна щодо членства України в НАТО.

У всіх питаннях щодо російсько-української війни Трамп на брифінгу так «зажував» слова, що журналісти не змогли розшифрувати його змісту. Ясно тільки одне, що «він хоче розмови» з визнаним військовим злочинцем».

Reuters написало, що Трамп говорив про перемир'я. Але він знову вдавася до малозрозумілої мови, тому журналісти не змогли розшифрувати транскрипт цієї частини.

При цьому CNN, за словами Трампа, оцінює, що війна в Україні може загостритись, значно ускладнитись і призвести до подальшої ескалації.

Трамп відвів собі час на її завершення «від 3 до 6 місяців».

Путін, Сі, лідери Ірану, Північної Кореї, ІДІЛ, Аль-Каїди і талібів аплодують стоячи.

Тому заточеність президента Зеленського на Трампа й безальтернативна ставка на його проукраїнську непередбачуваність може виявитись невинуватою. По суті, майбутньому президенту безпричинно передається право ухвалювати рішення від імені України, ігноруючи її інтереси, історію і право на територіальну організацію своєї держави.

Водночас Трампу може не подобатись, що українське політичне керівництво намагається перекласти на нього відповідальність за завершення війни в Україні. Подарувати мир українцям, застосувавши якусь свою надзвичайну силу, харизму і мудрість. Це оманлива і навіть певною мірою небезпечна ілюзія.

Президент України в новорічному привітанні говорив від імені маленького сина великому татові: «Я не маю сумніву, що новий американський президент хоче і зможе принести мир та покласти край путінській агресії. Бо це повномасштабна агресія божевільної держави проти цивілізованої. І я вірю, що ми разом зі США здатні на цю силу. Змусити росію до справедливого миру».

Це хибна стратегія. Коли хворий розраховує лише на донора і чудодійну хірургію, відмовляючись боротись за своє життя силами й можливостями свого генома.

На тлі аномального психофізичного стану, яким Трамп ламає усталені рамки американської політики, в нього явно знижена чутливість до проблем, які заважають його програмі величі. ■

Імперіаліст. Експансіоніст. Імператор

ПІДСУМКИ

Рамштайн під номером 25

Подальший план та ключові здобутки

Олеся МАЗУРКОВА
Німеччина—Київ

Минулого тижня відбулося 25-те засідання Контактної групи з оборони України. На порядку денному постало декілька важливих тем: подальша підтримка України західними партнерами, вітчизняне виробництво дронів та пакет військової допомоги США. Засідання пройшло на американській авіабазі в Рамштайні, Німеччина.

Історіус, Зеленський та Остін під час 25-го «Рамштайна».

Фото: Andreas Stroh.

Пакет

Міністр оборони США та керівник Пентагону Ллойд Дж. Остін розпочав зустріч з привітання українських колег, які вкотре прибули до Рамштайна: «Як ви знаєте, для нас велика честь, що сьогодні до нас приєднався лідер, який увійшов в історію, президент Зеленський. Пане президенте, для нас велика честь знову бачити вас на «Рамштайні». Весь світ зворушений мужністю українських військ і силою українського народу».

Пізніше він анонсував останній на даний момент пакет допомоги від США на 500 млн доларів для України, що містить у собі додаткові ракети для протиповітряної оборони, боєприпаси та крилаті ракети для українських винищувачів F-16.

Як відомо, для пана Остіна це остання зустріч як міністра оборони США, у зв'язку з президентськими виборами, що відбулися, тож рішення щодо майбутнього Контактної групи з питань оборони України у форматі «Рамштайн» ухвалюватиме вже нова адміністрація Білого дому. Коли одна з журналісток запитала, чи проводитиме Трамп подібні засідання й надалі, керівник Пентагону відповів однозначно: «Майбутня адміністрація має сама ухвалити рішення. Ми хочемо переконатися, що зробили все можливе, щоб підтримка продовжувалася, щоб [Україна] мала варіанти рухатися в усіх напрямках». На думку його колег, «Рамштайн» мав успіх.

«Звісно, це не єдиний формат, який може спрацювати, але вони вважають, що він важливий», — додав Остін.

Також на авіабазі Рамштайн учасники затвердили вісім дорожніх карт, що визначили ключові цілі Сил оборони України до 2027 року. Про це у фейсбуці написав міністр оборони України Руслан Умеров: «Разом із партнерами визначили основні напрямки роботи:

- забезпечення військової допомоги;
- організація закупівель;
- залучення інвестицій;
- підтримка української оборонної промисловості та її розвитку.

Ці дорожні карти — спільний результат роботи України та партнерів.

34 країни-учасниці вже стали частиною цих коаліцій».

Дрони

У своїй промові президент Володимир Зеленський зачепив надважливу на сьогодні для України тему: дрони та їх виробництво.

«Цього року ми в Україні хочемо поставити рекорд у кількості та якості дронів, які ми виробляємо та отримуємо від наших партнерів. І ми фокусуємося на дронах, яких потребують наші бригади, щоб утримувати лінію фронту».

Йдеться про дрони, що потрібні країні для гарантування безпеки, тобто морські дрони, а також безпілотники для дальнього ураження військових об'єктів та інфраструктури ворога. Він зауважив, що на сьогодні виробництво дронів в Україні є надзвичайно ефективним.

«Ми вже підписали значну кількість контрактів і багато ще опрацьовуємо. І я закликаю всіх вас активніше долучатися до нарощування арсеналу дронів. Українці мають найбільше досвіду в Європі у використанні дронів, і ми також маємо найбільші спроможності у Європі виробляти дрони. Тому інвестуйте більше в цю українську силу. Бо після війни це також стане вашою силою», — додав Зеленський.

Партнерство

Міністр оборони Німеччини Борис Пісторіус заявив, що Україна й надалі може розраховувати на їхню підтримку незалежно від результату дострокових виборів парламенту 23 лютого. Він пообіцяв і надалі надавати Україні зброю — вже ухвалено рішення щодо поставки пакета зенітних ракет для систем IRIS-T, які спочатку виготовляли для Бундесверу. Це 48 ракет, що вартують близько 70 мільйонів євро.

Три системи IRIS-T вже застосовують в Україні, вони вважаються дуже ефективними проти атак росії з повітря.

Також пан Пісторіус згадав про перші шість із 54 сучасних колісних гаубиць, які будуть поставлені в Україну, 20 БМП Marder і 22 основні бойові танки Leopard. Але ними допомога не обмежується — міністр анонсував подальше навчання воїнів ЗСУ в Німеччині. З листопада 2022 року підготовку в Німеччині успішно пройшли вже 19 тис. українських бійців. Мета на цей рік — 10 тис. військових. ■

ОВВА!

Гори-гори ясно

Коли спалювання різдвяних дерев перетворюється на веселу забаву

Люди милуються ялинковим багаттям.
Фото: Andreas Stroh.

Олеся МАЗУРКОВА
Німеччина

Нещодавно я писала матеріал про переробку різдвяних ялинок у різних країнах Європи: ними годують тварин, опалюють приміщення чи удобрюють ґрунт. Та німецьке містечко Швайкгайм показало, що дерева можна утилізувати в дещо інший спосіб.

«Чудова розвага для всієї родини!» — саме так пишуть у брошурі заходу під назвою «16-те змагання з кидання ялинки у Швайкгаймі».

Починається все з того, що пожежна частина міста, яка є організатором заходу, збирає ялинки та звозить їх до визначеного місця. Там на них уже чекають бажаючі позмагатися, та спочатку вони мають ознайомитися з правилами:

- * розмір ялинки має щонайменше відповідати зросту металника;
- * дається дві спроби, зараховується кращий результат;
- * розгін — один крок;
- * дерево потрібно кидати прямо;
- * позначка, яку ялинка перетнула повністю, вважається відстанню кидка;
- * якщо є кілька учасників з однаковим

результатом — зараховується сума обох кидків кожного. Якщо ж усе одно нічия — вирішує жеребкування;

- * участь на власний ризик;
- * згода з усіма правилами гри.

Коли справу зроблено та всі ялинки кинуті якнайдалі — пожежна частина підбиває підсумки: на цей раз 333 людини виявили бажання спробувати себе в такому оригінальному спорті, і це перевищує минулорічний показник — 300 учасників.

Згодом настає довгоочікуваний момент: у сутінках з'являється перша іскра, яка за мить переростає у племін на вершечку ялинкової гори. Багатьом перехоплює подих від цього видовища, а воно, ніби у відповідь на зачаровані погляди майже 3 тисяч пар очей, сипле у небо мільйонами іскор, що кружляють веселим вихором і підіймаються назустріч місячному сяйву.

Ялинкову гору з 600 дерев потроху поглинає вогонь. Люди стоять довкола, сьорбаючи глінтвейн чи безалкогольний пунш. Хтось ласує канапками зі стейком, а поряд уперше куштують вегетаріанське чилі, що люб'язно пропонує місцевий кейтеринг, — і все це під веселе потріскування гілок. ■

ПЕРЕДПЛАТА-2025

Бойова газета героїчної нації

Передплатити «Україну молоду» на лютий

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Хто з вас, шановні читачі, не встиг передплатити «Україну молоду» на 2025 рік, це можна зробити зараз, до 20 січня, і ви отримуватимете газету з лютого. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2025 рік:

- на місяць — 82 грн.,
- на два місяці — 164 грн.,
- до кінця півріччя — 410 грн.,
- до кінця року — 902 грн.,

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 20 грн.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

■ НА ПРАВАХ РЕКЛАМИ

Життя після руїни

За пів року окупації на території громади були знищені фактично всі виробничі та господарські активи, але місцеві жителі поступово відновлюють втрачений потенціал

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харківська область

Згадуючи окупацію, мешканці Балаклійської громади Харківської області називають її точний термін — шість місяців і шість днів. Скрупульозний вимір часу допомагає їм передати всі труднощі пережитого, оскільки кожна година тоді здавалася вічністю. Ще на початку широкомасштабної війни тут були пошкоджені й пограбовані російськими військами усі базові підприємства. Тисячі людей втратили не лише роботу, а й житло. Швидко і самостійно впоратися з руїнами напередодні зими не було жодного шансу, тому тут радо приймали допомогу всіх. Уже в грудні 2022 року Програма USAID DOBRE підписала з громадою Протокол про співробітництво. З того часу партнери реалізували чимало успішних проєктів, включаючи розробку Програми комплексного відновлення і Стратегії розвитку Балаклійщини.

Генератори світла

У період з 2 березня до 8 вересня 2022 року російські військові вивели з ладу всю систему життєзабезпечення міста, що створювалася тут десятиліттями. У Балаклії та в сусідніх селах враз зникло світло, газ і вода. Чимало людей залишилися без даху над головою, оскільки ракетними обстрілами було пошкоджено майже 4 тисячі приватних будинків і більше 200 багатоповерхівок. Російські війська також вивели з ладу і пограбували опорну лікарню, 17 шкіл, усі 8 дитячих садочків, Центр дитячої та юнацької творчості, 7 амбулаторій загальної практики сімейної медицини, 6 фельдшерсько-акушерських пунктів, 18 клубних закладів, 13 бібліотечних філій, музичну школу, краєзнавчий музей, спорткомплекс «Вимпел», дитячо-юнацьку спортивну школу, позаміський дитячий заклад оздоровлення та відпочинку «Олімпія». Цей фактично не життєвий простір вимушено покинули 30 тисяч місцевих жителів, адже не всі зважилися зимувати в холодних оселях.

Деюпована Балаклійщина нагадувала зону суцільного лиха, а в останній день окупації і потім ледве не сталася справжня екологічна катастрофа — ракета влучила прямісінько в каналізаційно-насосну станцію, забравши життя трьох працівників. Балаклійців, без перебільшення, врятували колеги з Луцька і Броварів, які оперативним передалі сюди нові насоси. Зараз цей об'єкт вже повноцінно працює, так само як КП «Балаклійський тепловий мережі» і КП «Балаклійський водоканал». Їх безперебійну роботу, на випадок планових чи аварійних відключень світла, забезпечують три потужні дизельні генератори, передані Програмою USAID DOBRE. Вартість обладнання — понад 2 мільйони гривень.

До речі, російські військові не лише пошкодили комунальні підприємства, а й вивезли звідти всю робочу техніку. Оцінивши обсяг втрат, Програма USAID DOBRE забезпечила комунальників аварійним автомобілем Peugeot вартістю 1 мільйон 262 тисячі гривень, а також придбала комплект ремонтного обладнання для аварійних бригад на суму 230 тисяч гривень. Тепер фахівці можуть професійно обслуговувати вісім котелень на території Балаклії і п'ять — у сусідніх селах.

Відновлення стабільності

До війни територією Балаклійської громади, яка налічує 37 населених пунктів, курсувало більше 25 автобусів. Після окупації лишилося два. Тобто фактично увесь парк двох перевізників, харківського та місцевого, росіяни викрали, розібрали на деталі або спалили. «Раніше у нас так були розроблені маршрути, що двічі,

а то й тричі на день до кожного села їздив автобус, — повідомила начальниця відділу економічного розвитку та інвестицій Балаклійської міськради Вікторія Дащенко. — Люди могли легко дістатися до лікарень, аптек, адміністративних центрів і магазинів. Сьогодні нам вдалося відновити половину втраченого парку. Один з нових автобусів був придбаний Програмою USAID DOBRE, за що ми дуже вдячні нашим партнерам».

Частково відновити транспортний зв'язок балаклійцям також допомогла Вінницька міська рада (місто-друг) та кілька благодійних організацій. Завдяки різним донорам вдалося почати ремонт пошкодженого житла, медичних закладів, зруйнованої інфраструктури. Загалом після деокупації громада отримала гуманітарну допомогу майже на 109 мільйонів гривень. Більша частина людей, які виїхали на початку війни у безпечніші місця, поступово повертаються додому. Сьогодні тут проживає 30 тисяч місцевих жителів з довоєнних 42-х тисяч. І оскільки їм потрібна робота, Програма USAID DOBRE недавно передала Балаклії п'ять сучасних торгових павільйонів, ворота-жалюзі і біотуалет для маломобільних груп населення на суму 3,1 мільйона гривень.

Встановили їх в мікрорайоні селища Нафтовиків, де проживає понад дві тисячі людей. Там є школа, амбулаторія загальної практики сімейної медицини, бібліотека, але бракувало майданчика для реалізації продовольчих та промислових товарів. Тепер тут місцевий фермер продає свою м'ясну продукцію, кондитери — різні тістечка, а пекар готується приступити до випічки і продажу свіжих борошняних виробів. За словами начальника Балаклійської міської військової адміністрації Віталія Карабанова, цих підприємців тимчасово звільнили від орендної плати і тарифу за вивезене сміття. «Пільговий період потрібен для того, аби бізнес отримав можливість впевнено стати на ноги, — каже він. — Але податки вони сплачують вже зараз, що, у свою чергу, вигідно громаді».

До речі, Балаклія була заснована у 1663 році українськими козаками. А вже у XIX столітті місто отримало статус потужного торговельного центру, де п'ять разів на рік влаштовувалися міжнародні ярмарки. Сюди для продажу і придбання різних товарів з'їжджалися купці з Польщі, Німеччини, Кавказу. Отож, не виключено, що саме жвава торгівля знову принесе до місцевої казни суттєві прибутки.

Стратегія майбутнього розвитку

Минулого року завод «Хенкель Баутехнік (Україна)» у місті Балаклія відзначив 20-річчя від дня свого за-

Пошкоджений будинок у с. Мілова.

Павільйони, передані Програмою USAID DOBRE. Фото надані Балаклійською громадою.

снування. Втім, на урочистостях з нагоди ювілею пролунало й суттєве уточнення, бо це підприємство після деокупації громади має ще одну дату народження — 2023 рік. Саме тоді вдалося перезапустити виробництво, яке зазнало колосальних втрат під час широкомасштабної війни. Наразі балаклійська філія «Хенкель Баутехнік (Україна)» — єдине велике підприємство, яке повернулося до роботи після деокупації. Решта — ремонтний, цементний і молочний заводи, що вважалися найбільшми платниками податків до місцевого бюджету, й понині стоять у руїнах.

Втрата основних виробничих потужностей змусила громаду серйозно переглянути пріоритети власного розвитку. Зараз представниками місцевого самоврядування й активістами спільно з експертами Програми USAID DOBRE вже розроблена та затверджена Програма комплексного відновлення. На завершальному етапі перебуває розробка Стратегії розвитку Балаклійської громади. Стратегічний документ допомагають формувати консультанти Програми USAID DOBRE спільно з Польською фундацією розвитку місцевої демократії ім. Єжи Регульського (FRDL). Їх реалізація триватиме до 2027 року. «Водночас ми розробляємо Програму розвитку підприємництва, — каже Вікторія Дащенко. — Нещодавно провели анкетування серед представників бізнесу, які висловили свої ідеї. Фахівці Програми USAID DOBRE допоможуть узагальнити всі пропозиції й нададуть практичні поради щодо їх реалізації. Тобто наші партнери, окрім передачі матеріальних цінностей, допомагають нам у розробці основних стратегічних документів».

Одним із напрямків діяльності у майбутньому був обраний проєкт, який дозволить поступово вирішувати проблему місцевого полігону твердих побутових відходів (ТПВ). Механізм реалізації ідеї балаклійцям підказали у Краківському економічному університеті, навчання у якому також було організоване Програмою USAID DOBRE. Зокрема, польські фахівці порадили використати їхній досвід міжмуніципального співробітництва, який дозволяє спільними зусиллями опікуватися, у тому числі, й чистотою навколишнього середовища. Йдеться про комплексну програму поводження з твердими побу-

товими відходами, що включає спільну розробку логістичних маршрутів, придбання техніки, сміттєвих баків тощо.

За словами Віталія Карабанова, він уже провів переговори з чотирма сусідніми громадами, і ті дали згоду приєднатися до ініціативи балаклійців. «У нас є полігон ТПВ, на який не належним чином оформлені документи, — прокоментував ситуацію він. — Сьогодні там постійно (особливо влітку) щось горить і, відповідно, димить, а люди цим отруйним повітрям дихають. Далі так тривати не може. Тож експерт Програми USAID DOBRE допомагає тим з розробкою необхідної документації».

Одразу впорядкувати старий полігон громадам навряд чи вдасться, тому, за порадою польських колег, тут готуються почати з встановлення сортувальних ліній. Далі у планах — видобуток так званого сміттєвого газу, який можна використовувати для роботи насосної станції, що розташована поруч. Громади за участю експертів Програми USAID DOBRE вже провели в режимі онлайн установчу сесію, отримавши перелік конкретних запитань. Їхні відповіді будуть опрацьовані фахівцями, після чого розпочнеться конкретна робота. Причому міжмуніципальне співробітництво стосуватиметься не лише екології, а й туризму та підприємницької діяльності.

В обговоренні усіх ініціатив активну участь братимуть і балаклійські активісти, які об'єдналися в межах проєкту «Простір можливостей». Майбутнє починається сьогодні. Усі заходи проходитимуть переважно у Центрі спільнотворення — безпечному місці, яке відкрили спеціально для роботи представників громадських організацій. Цей проєкт був реалізований міською радою на умовах співфінансування з Програмою USAID DOBRE. ■

Матеріал підготовлений редакцією газети на замовлення Українського кризового медіа-центру та став можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) і не обов'язково відображає точку зору USAID чи Уряду Сполучених Штатів.

Олександр СКРИПНИК,
дослідник історії спецслужб

■ СПРОТИВ

Між НКВС і гестапо

11 січня 1889 року народився український політичний та громадський діяч, науковець, професор, голова Української національної ради в Києві (1941 р.) Микола Величківський

Саме головування в УНРаді стало приводом для заведення на нього органами НКВС УРСР справи, здійснення оперативно-розшукових заходів та складання планів з компрометації. Про це йдеться в розсекречених документах з архівних фондів Служби зовнішньої розвідки України.

«Цілком таємно
Народному комісару держбезпеки УРСР
тов. Савченку
м. Київ

У період окупації німцями м. Києва там мешкав визначний український націоналіст професор Микола Величківський, голова розігнаної німцями Київської Української Національної Ради.

Нам відомо, що Величківський заарештовувався німцями, але невдовзі був звільнений і працював у комендатурі м. Києва.

Просимо повідомити, які відомості Ви маєте про місцезнаходження у даний час Величківського, а також що Вам відомо про діяльність розігнаної німцями Української Національної Ради (коли і ким вона була створена, коли розігнана, її склад і політичне обличчя).

Начальник 4 управління НКДБ СРСР Судоплатов».

Цей документ датований 25 грудня 1943 року. Щойно був звільнений Київ, як органи НКДБ одразу почали з'ясовувати, чим займалися на окупованій території різноманітні українські організації, партії, товариства, розшукувати і заарештовувати активних діячів і піддавати їх репресіям за антирадянську націоналістичну діяльність. Тож М. Величківський не випадково потрапив до такого списку.

У відповіді до москви йшлося про те, що жовтень, листопад і грудень 1941 року характеризувалися великим напливом до Києва оунівців, здебільшого мельниківського крила. Вони групувалися з місцевими українськими націоналістами, колишніми членами міфичної Спілки визволення України, прихильниками Михайла Грушевського і «значно активізували свою діяльність із поширення ідей створення самостійної України». Для втілення своїх планів вирішили створити загальний керівний орган, який займався б об'єднанням усіх сил українського руху. Таким органом стала Українська національна рада на чолі з М. Величківським.

Фактичним же керівником УНРади, як стверджувалося в документі, «був не М. Величківський, а Кандиба — визначний оунівець, син українського націоналіста поета Олеса, який приїхав до Києва із західних областей України». Повідомлялося, що УНРада провела кілька засідань і була розігнана німцями, а її керівники, зокрема й М. Величківський, заарештовані, але невдовзі звільнені й продовжували свою націоналістичну роботу на інших посадах.

На О. Кандибу — Олега Ольжича — в МДБ УРСР невдовзі завели окрему справу, в якій відображено, як його розшукували і навіть наприкінці війни планували заходи з фізичного знищення. Справа ж на М. Величківського поступово наповнювалася новими відомостями про його життя, роботу, політичні погляди. Відшукали й слідчі справи на нього за 1920–1930-ті роки. В узагальненій довідці, складеній на підставі цих матеріалів, йшлося про те, що він народився у 1889 році в Житомирі в родині служителя релігійного культу. У 1917–1918 роках працював у Міністерстві земельних справ за Центральної Ради на посаді віцедиректора одного з департаментів. За гетьмана Павла Скоропадського — у кооперативному комітеті. Під час Директорії УНР знову повернувся до Міністерства земельних справ.

«Нарівні з цим, — зазначалося в довідці МДБ УРСР, — Величківський брав активну участь в українському націоналістичному русі. Зокрема, він був членом так зв. «Української культурно-освітньої громади», яка існувала в Наркомземі... В 1920 р. Величківський перейшов на педагогічну роботу і з Києва пе-

реїхав на мешкання до Білої Церкви, де тоді перебувала його сім'я. Працюючи педагогом, Величківський вів пропаганду українсько-націоналістичних ідей серед учнів... У 1926 році взяв активну участь у створенні в Білій Церкві підпільної антирадянської групи у складі українських націоналістів...».

За таку діяльність у травні 1927 року Білоцерківським відділом ДПУ він був заарештований, а через три дні звільнений. Про наступні арешти і звинувачення у довідці повідомляється так: «У 1938 році Величківський був знову заарештований, 8.03.1939 р. відбулося слухання у Київському обласному суді за ст. 54-10 КК УРСР, судом виправданій... 13.08.1939 р. Величківський за звинуваченням у скоєнні злочинів, передбачених ст. ст. 54-2, 54-10, 54-11 КК УРСР, був заарештований ЕКУ НКВС УРСР і до 29 січня 1940 року утримувався під вартою у внутрішній тюрмі НКВС УРСР... Під час слідства достатніх доказів для засудження Величківського не було здобуто, і на підставі цього Величківський з-під варти був звільнений».

Спецперевірки за обліками можливого перебування в агентурному апараті органів ДПУ/НКВС позитивних результатів не дали. Відтак ті, хто займалися справою у 1943 році і готували відповідь П. Судоплатову до москви, з'ясували для себе, що раніше М. Величківський не був завербований. А засудити до тривалого терміну ув'язнення його не змогли, бо не зібрали для цього достатніх доказів.

Отже, чекісти зосередилися на збиранні матеріалів про діяльність УНРади в окупованому Києві. При цьому акцент робили на пошук таких відомостей, які б відображали її роботу здебільшого з негативного боку. Тож у довідках цей орган змальовували як антирадянський і такий, що тісно співпрацював з німецькою окупаційною владою і в усьому її підтримував. Насправді ж УНРада мала іншу мету і завдання. Вона була створена 5 жовтня 1941 року за ініціативою ОУН мельниківського крила за аналогією і структурою, подібною до Центральної Ради часів Української Народної Республіки. Це мало символізувати спадкоємність державницьких традицій. На чолі стала президія. А Миколу Величківського обрали головою як позапартійну особу, яка влаштувала всі сторони.

В одній із довідок переповідається брошура «ОУН у війні», видана Проводом українських націоналістів за кордоном, у частині створення Ради. Йдеться про те, що до складу УНРади увійшли провідні українські діячі — представники Києва, Дніпропетровська, Житомира, Полтави, Кременчука, Миколаєва, Вінниці, Умані, Рівного, Кам'янця-Подільського, Чернігова, Львова, Буковини, Кубані, Карпатської України, які на той час мешкали й діяли в Україні.

Серед архівних документів зберігається звернення УНРади, адресоване голові ПУН Андрію Мельнику і датоване 5 жовтня 1941 року. Це своєрідне вітання з нагоди створення. В ньому висловлювалася впевненість, що український народ об'єднається навколо ідеї боротьби за вільну самостійну соборну Українську державу і візьме участь у побудові своєї власної держави. Але це жодним чином не співвідносилось з планами гітлерівців.

«Окупаційна влада спочатку запропонувала, — зазначається в довідці, — перетворити Українську Національну Раду в Український Громадський Комітет, а після відхилення цієї пропозиції наказом від 17 листопада 1941 року ні-

мецька влада заборонила УНРаду, і вона перейшла у підпілля».

За гітлерівської окупації з кінця 1941 до початку 1942 року М. Величківський був ректором Київського політехнічного інституту, який, проте, фактично не діяв. Одночасно працював директором Інституту економіки, статистики та географії при Українській академії наук у Києві. Про ректорство в КПІ збереглися агентурні свідчення. У них йдеться про те, що орієнтовно у листопаді 1941 року колективу представили М. Величківського «як професора й щиро українця і сказали, що він призначений директором політехнічного інституту».

Але організація інституту затягувалася, як зазначається в повідомленні, і німці не дали дозволу на набір студентів. Тож викладачі поділилися на виробничі групи й почали займатися виготовленням свічок, соди і монтажем електроприладів. Коли німці про це дізналися, вони нібито приїхали до інституту і забрали продукцію, яка давала працівникам хоча б якийсь дохід для існування. У цьому ж агентурному повідомленні зазначається, що М. Величківський був заарештований гестапо у березні (за іншими відомостями — у січні чи лютому) 1942 року.

Під арештом він перебував недовго. Про звинувачення, які йому пред'являли, і обставини звільнення в архівних документах не йдеться. Лише повідомляється, що «після звільнення продовжував свою націоналістичну діяльність у «Вукоопспіці», де він читав лекції на короткотермінових курсах і закликав до боротьби за самостійну Україну». Крім цього, згадується, що наприкінці війни він очолив у Львові оновлену УНРаду і діяв спільно з Павлом Шандруком.

Після цього чекісти загубили його сліди. І лише в травні 1949 року в МДБ УРСР склали постанову про те, що М. Величківський мешкає в Мюнхені, входить до складу Центрального Проводу ОУН-мельниківців і підлягає взяттю в активну агентурну розробку. Одночасно в розробку взяла його брата і сестер, які мешкали на території УРСР. Але усе це не дало змоги здобути хоча б якусь оперативну значиму інформацію. Тож невдовзі, у 1955 році, справу закрили і здали в архів.

А через п'ять років до рук чекістів потрапила брошура М. Величківського «Наші справи». З неї дізналися, що він мешкає у США і нібито є директором

університету українознавства при Науковому товаристві імені Тараса Шевченка (НТШ). А ще отримали інформацію, що він часто виступає на різноманітних конференціях, зібраннях і в пресі з «антирадянськими наклепницькими статтями про економічне життя в УРСР». В одній з довідок наводяться назви таких статей, зокрема: «Де ж найкраще?», «Чи за семирічку імперія дожене Америку?», «Вартість московсько-комуністичної пропаганди», «Знищення сільськогосподарських науковців у Кам'янці-Подільському» та інші.

У той період М. Величківський справді, як свідчать відкриті джерела, включився в активне інтелектуальне життя НТШ та Української вільної академії наук, не полишав економічних досліджень. На світовому конгресі української науки 1961 року в Нью-Йорку він вилосив цікаву доповідь на тему «Радянський експеримент з агромістами». Невдовзі видав книгу, присвячену знищенню сільського господарства радянською владою. Крім того, у різні періоди редагував у США часописи «Український господарник» та «Український кварталник», домагався зближення поміж різними фракціями українського визвольного руху.

«Оскільки Величківський прикривається образом вченого, — зазначалося в довідці КДБ УРСР, датованій 30 грудня 1965 року, — певна частина української еміграції сприймає на віру його антирадянські дослідження про становище в СРСР. У зв'язку з цим доцільно розвінчати справжню сутність Величківського як зрадника українського народу і скомпromетувати його перед еміграцією й американською владою. З цією метою можна підготувати і надрукувати в газеті «Вісті з України» статтю...».

У вересні 1966 року з подачі КДБ така стаття з'явилася в газеті під назвою «Чужі своєму народові». З-поміж інших у ній йшлося й про М. Величківського як зрадника, американського запроданця і агента. У тексті дорікали навіть за те, що на посаді ректора КПІ під час війни нібито наживався на торгівлі содою і свічками, хоча матеріали справи свідчать зовсім про інше. І лише з відновленням незалежності України у 1991 році його діяльність на українській ниві отримала визнання і пошанування.

Докладніше з архівними документами можна ознайомитися на сайті Служби зовнішньої розвідки України (www.szru.gov.ua). ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Чернігівська область

Раз на місяць мешканці села Слобода під Черніговом збираються для того, аби в режимі онлайн поспілкуватися з американським меценатом Деллом Лоем Хансеном. Різдвяно-новорічні свята не стали винятком. Актова зала клубного будинку, який тут на англійський манер називають «Клуб Хаусом», наповнилася досить швидко, тому адміністратори принесли додаткові стільці. Вже традиційно місцеві жителі отримали фінансову допомогу й солодкі гостинці, після чого до великої плазми підключили Zoom. Завдяки прямому включенню містер Делл Лой і його дружина Джулі радо привітали з екрана своїх давніх знайомих. За їхніми спинами виднівся розправлений державний прапор України. Волею долі Слобода стала першим населеним пунктом, якому після відвідин американський меценат почав надавати системну допомогу. Пан Хансен був настільки вражений побаченням, що розпочав в Україні місію допомоги, яка триває вже третій рік.

Спалене дитинство

Слободу українські військові звільнили у березні 2022 року після 26 днів окупації. За цей час російські заїди встигли танками поруйнувати всі стовпи електромереж, понищили або дуже пошкодили будинки разом з парканами, знесли колодязі, поцупили із сільради всю оргтехніку і повибивали там вікна. «Русській мір» по собі залишив бруд і гори сміття.

Саме така картина відкрилася містеру Хансену, коли через місяць після деокупації він уперше приїхав до села. За словами старости Світлани Карпенко, його зустріли виснажені, змучені люди із сірими обличчями. І це при тому, що на той час сюди вже почали приїжджати гуманітарні місії, доставляючи продукти, ліки і речі першої необхідності.

На одній з вулиць меценат зустрів маленького хлопчика і поцікавився, чого йому зараз бракує. «Грашок, — відповів той, — бо вони згоріли у нашому будинку». На прохання гостя малий показав спалену хату свого дідуся Миколи Святкуна, син якого вже був на фронті. «Пізніше ми спілкувалися з містером Делл Лоем, і він сказав, що завжди пам'ятатиме очі тієї дитини, — каже пані Світлана. — Цій родині меценат фінансово допомагав протягом року, а також придбав для них квартиру в Чернігові. Ми навіть про це не знали».

Наступної весни пан Хансен приїхав до Слободи вдруге, аби обговорити формат більш масштабної допомоги. Виявилось, що людям української необхідні гроші, тому вони почали отримувати від його благодійного фонду кошти на банківські картки. Оскільки банкоматів у селі немає, меценат придбав ще й соціальний автомобіль, який і понині возить місцевих жителів до Чернігова двічі на тиждень. Того ж року місцеве комунальне підприємство збагатилося вишкою для обрізки дерев, а діти отримали 25 ноутбуків і 42 велосипеди.

МІСІЯ ДОБРА

Друг Слободи

Американський меценат допомагає жителям невеликого села пережити лихоліття війни й повірити у можливість життя по-новому

Містер Хансен вважає жителів Слободи своїми братами і сестрами.
Фото з сайту texty.org.ua.

Почали потроху відновлювати і житло. Благодійний фонд «Місія Хансена в Україні» взяв на себе зобов'язання відремонтувати протягом двох років 90 пошкоджених будинків. Цією допомогою вже скористалася родина Ольги Шулуpecь. У їхній хаті під час окупації квартирувало півтора десятка непроханих «гостей». Жінці довелося під шаленими обстрілами з малим онуком тікати до сусіднього села, а її чоловік змушений був пересиджувати лихо в чужому погребі. Коли родина повернулася додому, то всі вони оціпили від жаху, бо їхня рідна хата більше не нагадувала житло. Відбудуватися вони почали самотужки, а майстри від фонду утеплювали будівлю, вирівняли стіни й поставили нову огорожу. До речі, всі ремонтні роботи у Слободі проводяться за єдиним стандартом. Навіть для фарбування стін обирається сайдинг в однаковий колір, тому в селі добре видно хати, відновлені коштом пана Делл Лоя.

Містер Хансен також оплатив будівництво восьми модульних будинків, що були зведені на місці зруйнованих помешкань. Таким чином люди отримали змогу і далі проживати у своїх дворах, вирощуючи овочі на городках. При цьому власники домогосподарств не втратили право на сертифікат від державної програми «ЄВідновлення».

Рух — це життя

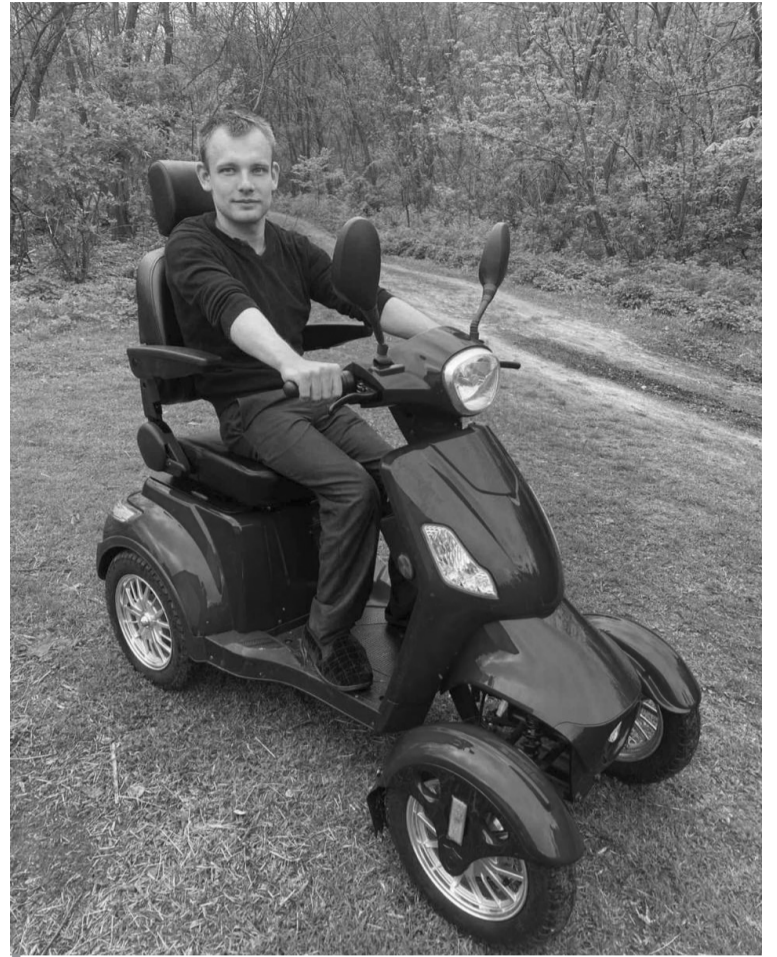
Під час одного з візитів до Слободи містер Хансен зустрів 26-річного Сергія Чуха, який через вроджену інвалідність тяжко ступав вулицею, опираючись на дві палиці. Коротка розмова завершилася тим, що хлопець на благодійні кошти зміг придбати собі скутер з

великими колесами. «Раніше йому було важко вибратися з дому, а тепер куди хоче, туди й їде — і в ліс, і до магазину попити каву, — каже Світлана Карпенко. — Сергій дуже любить спілкування, тому подарунок пана Делл Лоя дуже змінив його життя».

Завдяки коштам містера Хансена у хлопця з'явилася можливість частіше відвідувати чернігівський центр «Відродження». Саме там ще дитиною він проходив реабілітацію через хворобу — дитячий церебральний параліч. Лікувальні процедури зміцнили його здоров'я, тому Сергій записався до гуртка танців на візках. Весною планує взяти участь у конкурсі, що проходитиме в Польщі. Повернувся до роботи і водій соціального автомобіля, якому містер Хансен оплатив заміну суглоба. Кошти на аналогічні операції, так само, як і на заміну очних кришталіків, жителі Слободи продовжують отримувати далі.

Про свою медичну історію Ольга Шулуpecь розповіла з особливою вдячністю. Каже, що через цукровий діабет побоювалася йти на операцію. Але коли відкладати вже було неможливо, зважилася-таки на ризик. «До каси лікарні я заплатила 24 тисячі гривень. Ще на 2 тисячі купила ліки, — розповіла вона. — Усі чеки передала благодійному фонду містера Хансена й отримала 30 тисяч компенсації. Для мене це дуже суттєві кошти».

Щире бажання пана Делл Лоя допомогти своїм підлітчим у вирішенні непростих життєвих проблем стало для мешканців Слободи певним прикладом. Отож, дізнавшись, що американський меценат почав будівництво у селі Колонщина Макарівської громади другої черги «Чудо Міс-

Сергій Чух тепер має змогу вільно пересуватися Слободою.

течка» для переселенців похилого віку, вирішили допомогти закладу продуктами. Люди принесли все, що у них є, — картоплю, буряки, капусту, моркву, цибулю, зимову консервацію. Зрештою, аби відправити провізію за місцем призначення, довелося наймати чималий автомобіль, адже все разом важило дві тонни. Ту історію в Слободі згадують з особливим теплом, оскільки вона вкотре нагадала про те, що надання допомоги іншим приносить не меншу радість, ніж коли допомагають тобі.

Нагадаємо, два соціальні проекти пан Делл Лой реалізує і на Київщині. У селі Тарасівка було зведено котеджне «Містечко Хансена» з повноцінною інфраструктурою для родин, які через війну втратили власне житло. А в Софіївській Борщагівці він викупив переселенцям 259 квартири у новій багатоповерхівці. Місія пана Хансена в Україні триватиме далі. Нещодавно благодійний фонд мецената підтримав ідею створення на Київщині госпіталю для військових і цивільних. До реалізації цього проекту планують залучити міжнародних архітекторів та інженерів медичних будівель. Майбутній заклад надаватиме послуги з фізичної та психологічної реабілітації всім, хто постраждав від війни.

Сільський Clubhouse

Перед самісінькою війною у слобідському клубі вдалося зробити ремонт. Там перекрыли дах, поправили стелю, поштукатурили і пофарбували стіни. Але «освободителі» (так себе назвали самі окупанти) перетворили будівлю на руїну. Відновлення втраченого потребувало великих коштів. Водночас приміщення колишнього дитячого садка завдяки бетонному перекриттю змогло пережити навіть рашистів, тому містер Хансен вирішив облаштувати Clubhouse саме там. На реконструкцію й обладнання він витратив понад 300 тисяч доларів.

Клубний будинок для жи-

телів села став символом віри в те, що життя, попри лихоліття війни, таки може тривати далі. Там є сучасний спортзал з тренажерами, кімната для дитячої творчості, бібліотека, фонди якої щомісяця поповнюються новими книгами. Для старших людей обладнали «клас», де вони навчаються комп'ютерної грамотності. У програмі — елементарні навички користування інтернетом і вміння передавати показники лічильників у режимі онлайн. Але люди приходять сюди ще й для того, аби просто побачитися й обговорити новини. Сьогодні це один з найкращих сільських будинків культури на Чернігівщині.

Щомісяця в актовій залі «Клуб Хаусу» збирається фактично все село, аби особисто поспілкуватися зі своїм благодійником. «Він постійно запитує про наші проблеми, чим ми займаємося і що у нас нового, — каже Світлана Карпенко. — А ми йому розповідаємо про своє життя, а також звертаємося по допомогу, якщо виникають якісь питання. До речі, свою допомогу він пропонує і сам. Ми стали, мабуть, для нього сім'єю і дуже вдячні за його щире любляче серце. Побачивши розруху, яку принесли нам росіяни, він вирішив допомогти Україні. Тобто все почалося з жителів Слободи».

Особисто Делл Лой Хансен приїздив до цього чернігівського села чотири рази і щоразу залишав по собі світлі враження. «Я люблю допомагати Слободі, — сказав він на відкритті Clubhouse. — Я отримую від цього насолоду. Я дуже хочу допомогати моїм братам та сестрам з України, всім тим, хто страждає від того великого зла. Ці прекрасні, добрі люди щодня дають відсіч злу. Вони всі потребують допомоги. І я щасливий, що мої українські брати та сестри приймають цю допомогу від мене, тому що я отримую від цього більше. Я отримую їхню любов, яку ти не знайдеш ніде більше. Я люблю Слободу».

Валентина
СТРІЛЬКО,
кандидатка
педагогічних
наук, президентка
Міжнародного
освітнього фонду
імені Ярослава
Мудрого,
директорка
Гнідинської школи
у 1979—1992 роках

НАША СЛАВА

«Йдем за тебе, за Єдину Боротись, терпіти!»

Павло Чубинський — мій знаменитий земляк із Бориспільщини. Як вшанували його пам'яті у 1984—1994 роках

15 січня 2025 року виповнюється 186 років з дня народження знаменитого нашого земляка — Павла Чубинського, який народився в Борисполі Київської області (на той час селище Бориспіль Полтавської губернії), проживав та помер в селі Велика Олександрівка Бориспільського району. Коли звучить Державний Гімн України «Ще не вмерла України ні слава, ні воля», я, прикладаючи руку до серця, часто згадую автора слів і те, як важко було у вісімдесятих роках минулого століття мені разом із педагогами Гнідинської школи повертати із забуття пам'яті про видатного українського етнографа, фольклориста, поета, громадського діяча Павла Чубинського. За проукраїнські погляди його переслідувала царська росія. Відразу після написання вірша «Ще не вмерла Україна» у 1862 році Павла Чубинського заслали до Архангельської губернії. Зробили це без суду і слідства. Дуже вже налякали царську охорону слова цієї простої і зрозумілої для українців поезії. Вона закінчувалась такими строфами:

«Ой Богдане, Богдане,
Славний наш гетьмане!
Нащо віддав Україну
Москалям поганим,
Щоб вернути її честь,
Ляжем головами,
Назовемся України,
Вірними синами».
Пізніше Павло Чубинський дописав ще й такі рядки:
«Що козацтву не удалось —
Те нам довершити,
Ворогів десь стільки взялось —
Треба їх провчити!
Рідний краю, Україно,
Благослови діти,
Йдем за Тебе, за Єдину
Боротись, терпіти!».

Цей вірш, який швидко став національним гімном українців, виявився однією з підстав для прийняття в 1863 році Валуєвського указу, яким заборонялось видавати книжки та церковну літературу «малоросійською мовою».

Під цілковитою забороною була постать Великого Українця і в радянські часи, аж до проголошення Незалежності України. Повсюдно знищували все, що було пов'язане з цією величною особистістю: зруйнували його могилу на Книшовому цвинтарі в Борисполі, зрівняли з землею його садибу неподалік села Велика Олександрівка, під забороною було видання його безцінних наукових та фольклорних праць, особливо «Праці етнографічно-статистичної експедиції в Західно-руський край» у 7 томах (у XX–XXI століттях їх ні разу не видавали). Всіх, хто співав чи мав текст вірша «Ще не вмерла Україна», вважали буржуазними націоналістами, ворогами народу, і радянська влада їх жорстоко переслідувала. Це робили і стосовно геніального науковця, яким мав би пишатись кожен українець! В тій же царській росії, яка його також переслідувала, за свої цінні й унікальні праці Павло Чубинський одержав: дві Срібні медалі у 1869-му та 1870 роках, Золоту медаль від російського географічного товариства (1873 р.), Золоту медаль 2-го класу від Міжнародного конгресу на Міжнародній виставці в Парижі у 1875 році, Уваровську премію петербурзької академії наук (1879 р.) та інші значущі нагороди. На його розбитому надгробку, але збереженому далеко від його могили бориспільськими патріотами, і який мені разом з учнями Гнідинської школи вдалось знайти, було написано: «Всесвітньо відомий учений — етнограф Павло Чубинський».

Коли у вісімдесятих роках ХХ століття я працювала директоркою Гнідинської школи на Бориспільщині, то вважала за свій обов'язок донести до дітей правду про історію України, вчити їх за навчальними програмами й підручниками з українським змістом освіти і обов'язково провести велику роботу з відродження пам'яті нашого земляка. До того ж, він декілька разів приїздив до села Гнідин записувати народні казки, шість з яких увійшли до його наукових фольклорно-етнографічних праць.

І розпочалась, разом із педагогічним колективом, учнями, батьками, у співпраці з письменниками та громадськими діячами України, величезна робота з повернення із забуття величної постаті Великого Українця.

Гнідинська школа першою в Україні серед усіх освітніх закладів, громадських установ та організацій розпочала системну, наполегливу і таку важливу діяльність із популяризації життя і творчості Павла Чубинського. Найперше — у всіх без винятку класах проходили уроки та виховні години, присвячені геніальному землякові. Проходили й тематичні позакласні заходи за участі провідних письменників України, які багато розповідали про Павла Чубинського. Знайшли ми і шість казок, які Павло Чубинський записав у с. Гнідин від священника Василя Круницького. За їх мотивами були підготовлені театральні вистави, що мали великий успіх серед учнів та їхніх батьків. У кожному класі зробили невеликий стенд із національного символікою — синьо-жовтим прапором, словами з вірша «Ще не вмерла Україна». Зібрали матеріали та відкрили музей Павла Чубинського. Це був перший в Україні шкільний музей Павла Чубинського і на той час єдиний.

Не залишалась наша проукраїнська виховна робота поза увагою «Комітета Государственной Безопасности (КГБ)», — і на мене було заведено справу за антирадянською діяльністю. Це був 1986 рік. До проголошення Незалежності України залишалась ще 5 важких років!

Ми так хотіли в школі співати гімн «Ще не вмерла Україна», але деякі письменники нам не радили так робити до опублікування цього тексту в газеті «Література України». Ми дочекались — і завуваю на повний голос у Гнідинській школі «Ще не вмерла Україна»!

Відмовилась Гнідинська школа і від піонерської організації, робота якої будувалась на комуністичній ідеології. Натомість було створено першу в Україні Малу академію народних мистецтв, якій ми присвоїли ім'я Павла Чубинського. Вся школа стала працювати в її відділеннях: хорового співу, кераміки, сопліки, бандуристів, вишивки, виробів з бісеру, писанкарства, виробів із соломки, лозоплетіння, бджолярства та інших. Діяло в нашій академії і літературне та фольклорне відділення. Діти, як і Павло Чубинський, писали вірші, а також іздили по всій Україні та збирали фольклорні записи. Вони оформляли все у красиві альбоми, які доповнювались експонатами шкільного музею Павла Чубинського. Роботу виконували діти з великою цікавістю під керівництвом мудрих наставників — учителів Гнідинської школи. Завжди в школі 15 січня проходило велике свято в день народження Павла Чубинського.

Виходила в нас і газета «Жива вода» — орган Гнідинської школи, яку друкували типографським способом і поширювали в Україні. Там окреме місце було відведено рубриці «Листи до Павла Чубинського». Діти писали своєму землякові листи, розповідали, чим живе Гнідинська школа, як вони вивчають творчість Павла Чубинського і якою вони хотіли б бачити Україну. Було вишито знамено Ма-

лої академії народних мистецтв, на якому золотими нитками вигравало на блакитному шовку ім'я Павла Чубинського. Учні відділення кераміки під керівництвом талановитого вчителя Володимира Кальненка виготовляли керамічні медалі з барельєфом Павла Чубинського, якими нагороджували кращих учнів Гнідинської школи, а також видатних українських письменників, співаків, музикантів, що пропагували українське слово, українську музику, українську пісню.

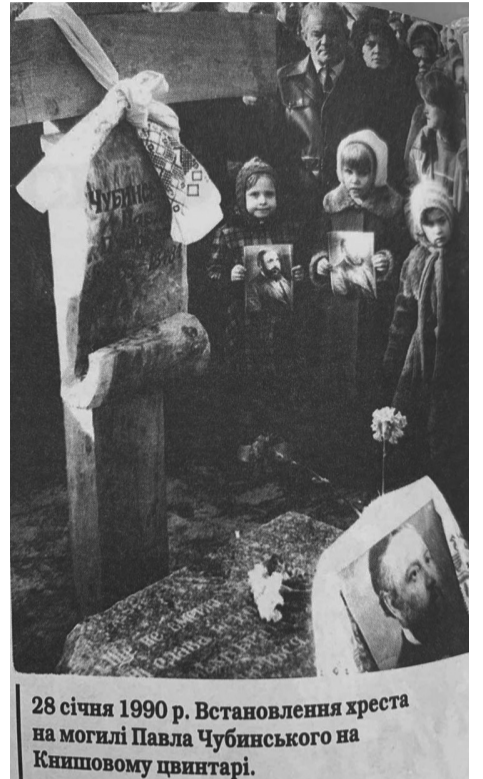
До 150-річчя від дня народження Павла Чубинського у 1989 році Гнідинська школа збрала великий біографічний матеріал про нашого земляка. За кілька місяців до відзначення вперше в Україні дня народження видатного науковця і народознавця Павла Чубинського, спільно зі Спілкою письменників України, громадськими діячами та владою Борисполя, було створено Республіканський ювілейний комітет з підготовки до цієї визначної дати. Входила до нього і я як директорка Гнідинської школи. Урочистості відбулись у Бориспільському будинку культури. Письменник Микола Кагарлицький, який на святі виступав з вітальним словом, сказав: «Відзначаючи ювілей Павла Чубинського, з гордістю можна сказати не лише про його неогіненний внесок в українську культуру, а й те, що у великого вченого є гідні послідовники. Це члени Малої академії народних мистецтв Гнідинської школи, які запалилися його діяльністю й тепер гідно продовжують його справу!».

Йшов 1990 рік, але ніхто не знав, де могила Павла Чубинського на Книшовому цвинтарі в Борисполі, адже її було повністю зруйновано. І ми поїхали в експедицію на пошук точного місця поховання нашого земляка. До пошукової групи входили я, краєзнавець Андрій Зиль, учні Гнідинської школи та письменник Дмитро Череди́нченко.

Місцева жителька села Велика Олександрівка показала нам місце, де стояв колись будинок Чубинських, від якого не залишилось жодного сліду. Вона нам також показала на Книшовому цвинтарі приблизне місце поховання Павла Чубинського над дорогою. Йі це місце показували Євген та Таїсія Прудченки, які в тридцятих роках ХХ ст. жили в садибі Чубинських. Так було встановлено приблизне місце поховання Павла Чубинського.

Згодом, 28 січня 1990 року, Бориспільська міськрайонна громадська організація «Народний рух України за перебудову», на моє прохання, взялась поставити на могилі Павла Чубинського дубовий хрест. Рухівці насипали на цьому місці символічну могилу і поклали гранітну плитку з рядками: «Ще не вмерла Україна, і слава, і воля...» Головний редактор бориспільської районної газети Валентин Лисиця на свій страх і ризик дрібнісіньким шрифтом розмістив оголошення, що 28 січня 1990 року об 11:00 на Книшовому цвинтарі в Борисполі відбудеться мітинг пам'яті та панахида на честь Павла Чубинського. Цього було досить, щоб на місце встановлення хреста прийшли близько чотирьох тисяч людей не лише з Борисполя, навколишніх сіл, а й зі всієї України. Це був перший в Україні пам'ятний хрест Павлу Чубинському. В цій великій проукраїнській акції є частина моєї праці, а також праці педагогів та учнів Гнідинської школи. Такої потужної роботи з вшанування пам'яті Павла Чубинського не проводили в той час ніде в Україні!

У 1991 році було проголошено Незалежність України і відродилась Українська держава. Мене відразу покликали її розбудувати в Київській області і призначили на посаду заступника голови Київської обласної адміністрації. Я не припиняла відновлювати пам'ять про

28 січня 1990 р. Встановлення хреста на могилі Павла Чубинського на Книшовому цвинтарі.

свого земляка Павла Чубинського. За моєї ініціативи і безпосередньої участі у 1994 році на місці дубового хреста на уявній могилі Павла Чубинського був встановлений гранітний пам'ятник з барельєфом Павла Чубинського авторства скульптора Олександра Скобликова.

У 1994 році за поданням Київської обласної державної адміністрації, яке готувала я, вперше в Україні було підписано Указ Президента України № 750/94 від 10.02.1994 року, який передбачав створення в селі Чубинське ландшафтного заповідника загальнодержавного значення площею 10 га, де планувалось відновити садибу Павла Чубинського та створити там музей.

Влітку 1994 року я вже не працювала на державній посаді в Київській області. Йшов час, але я ніколи не забувала, що постать мого земляка Павла Чубинського потребує глибокого дослідження, а його спадщина — популяризації. У 2019 році я підготувала й видала книжку «Весілля на Бориспільщині XIX–XX століття». В ній повністю подала запис весілля на Бориспільщині, яке зробив Павло Чубинський. Є в ній і ноти, бо записав музику побратим Павлу Чубинському — Микола Лисенко.

Вийшла у 2019 році моя книжка «Храм українства. Історія Бориспільської української гімназії імені Павла Чубинського». Цей перший середній освітній заклад відкрили у 1917 році. Про славу його історію та видатних українців, які закінчили гімназію, про викладачів гімназії в Борисполі практично ніхто не знав, адже радянська влада «потурбувалась» про те, щоб закрити цей прогресивний український заклад і щоб про нього назавжди забули! Це також був мій маленький внесок у вінок шани Павлу Чубинському!

Пройшов 31 рік з тих часів, але ніхто з державних посадовців нічого не зробив, щоб виконати Указ Президента 1994 року та відтворити садибу Павла Чубинського і відкрити там музей!

Бракує слів, щоб цю байдужість прокоментувати. Відродження яскравої історичної постаті Павла Чубинського посправжньому на Бориспільщині розпочалось на початку 2000-х років.

Україна ще у великому боргу перед Павлом Чубинським! Не видано його багату фольклорно-етнографічну і наукову спадщину, не відновлено його садибу-музей у с. Чубинське на Бориспільщині. Та й не всі українці знають, що наш знаменитий земляк Павло Чубинський є автором Державного Гімну України!

Пам'ятаймо про це і зробімо те, що давно треба було зробити! ■

Ганна ВОЛКОВА

Майже кожен ранок колишньої відомої полтавської журналістки, а нині не менш відомої підприємщиці й волонтерки Інни Якобенко починається з випічки. Найбільше вона любить усілякі смаколики з пісочного тіста. За дріжджове тісто не береться, бо, впевнена, воно зчитує душевний стан, тому може не вдаватися. А який у більшості з нас сьогодні, у час такої страшної війни, душевний стан?

При цьому сама кулінарка та її чоловік абсолютно байдужі до солодкого.

«Я можу скуштувати власну випічку, хіба що коли тільки починаю працювати над новим рецептом», — усміхається Інна.

Надзвичайно смачні й оригінальні смаколики Інни Якобенко працюють на Перемогу. Спочатку вона відправляла їх у бойові підрозділи, щоб підняти настрій воїнам, які в умовах постійного стресу потребують солодкого. Та ось уже два роки виготовляє їх для соціальної кав'ярні «Благокава», до роботи в якій долучені й інші волонтери. Через цей громадський простір благодійна організація «Полтавський батальйон небайдужих» налагодила постійний збір коштів і увесь прибуток спрямовує на підтримку ЗСУ. Тут кожна випита відвідувачем чашечка кави і кожне придбане тістечко чи печиво — це донат під конкретний запит певного військового підрозділу.

Інна Якобенко.

ЗСУ у кав'ярні допомагають щодня.

Люди хочуть емоцій і розваг, а не просто поїсти

З настанням холодів Інна звичайно переходить на виготовлення зефіру. Влітку та навесні краще розкупуваються легкі десерти, а зефір — то осінньо-зимова тема.

Вона не була б Інною Якобенко, якби не удосконалила цей усім знайомий з дитинства простий десерт.

«Я відійшла від звичного традиційного приготування і розливаю зефір у форми, а не висаджую кондитерським конусом, — ділиться своїми секретами моя співрозмовниця. — Тому поєдную варю, міксуєючи різні фрукти і ягоди, додаю трішки цитрини, щоб воно було з кислинкою. Загущую агар-агаром (за це окремо подякують волосся, зуби і нігті, адже його роблять з морських водоростей). До половини заповнила — поклала заморожене саморобне кулі (від французького coulis «текучий», назва концентрованих соків або пюре. — Авт.) розміром з грецький горіх. На кулі виклала ще одну порцію солодкої маси. Таким чином, кожна моя зефіринка виходить з начинкою.

Далі декорую верх шоколадом і ставлю на основу з пісочного тіста. Щоб ця конструкція надійно трималася, основу змазую солоною карамеллю. У такому продукті, отже, як мінімум три смаки — пісочне печиво, сам зефір і начинка. А на додачу ще й декор».

Та навіть цього кулінарній майстрині виявилось замало. Тому вона надає авторському зефірові ще й цікавих форм. Її зефір має вигляд квітів, сердець, будиночків із шоколадними дахами — для цього теж використовує відповідні форми.

Печиво і тарти Інна робить у вигляді різноманітних фігурок,

звіряток, квіточок...

«На китайських сайтах продаються кулінарні ложечки з отворами різних форм, — каже Інна. — Я купила собі одну. І тепер, коли готую печиво, просто натискаю ложечкою на кульку з тіста й отримую оригінальні заготовки печива-«лапок».

Ще в мене є прикольна формочка у вигляді ведмедика з лапками. У лапки вкладаю горіх — і ось уже пісочний ведмедик несе мигдаль.

Загалом часто використовую різноманітні добавки — імбир, шоколад, цукати... Це дає різноманітні смаки. Люди хочуть емоцій, розваг, а не просто поїсти».

Не тільки діти, а й дорослі в захваті від таких оригінальних і корисних смаколиків. Рідні малечі спеціально приходять по них до кав'ярні.

Продукція Інни Якобенко ніколи не залежується на прилавку. Її поціновувачі влаштовують на неї «полювання».

«Було якось, один військовий, збираючись після відпустки на передову, зайшов у «Благокаву», щоб накупити для побратимів бойових печеників «Піксель», — усміхається Інна, продовжуючи розповідь. — Печеник — це плід моєї фантазії. Так я назвала тістечко з мого улюбленого пісочного тіста з додаванням розпушувача у вигляді вареника. Розкачую тісто кружком приблизно 10 сантиметрів діаметром, на середину кладу начинку з карамелізованим яблуком, лимоном зі шкiркою, родзинками та подрібненими горіхами й захиплюю. Та якщо вареники варять, то тістечка печуть. Тому вийшов печеник. А назву «Піксель» дала йому на честь першого з початку повномасштабної війни успішного збору «Полтавського батальйону небайдужих» на автомобіль для

ЗСУ. Тоді я була координаторкою акції «Мамине печиво», і ми разом з активними полтавками готували по домівках різноманітні смаколики й зносили до кав'ярні біля Свято-Успенського собору (вона тоді ще не називалась «Благокавою»), де їх продавали. І за три тижні таким чином вдалося зібрати 90 тисяч гривень. Автомобіль перед відправкою на фронт відремонтували й перефарбували у піксельні кольори. Ну, зрозуміло, чому печеник став «Пікселем». До речі, відповідний колір випічки надає коричневий цукор, яким я посипаю її верх. Від того в неї з'являється «ластовиння».

Так от, військовий раніше десь куштував мої печеники й вирішив повезти їх своїм побратимам на гостинець. Зайшов у «Благокаву», а їх якраз не було.

Бариста його заспокоїв: «Я зараз зателефоную жінці, яка їх випікає, вона швиденько наробить спеціально для вас». Це був такий комплімент для мене!»

«Мій особистий план щомісячних донатів — 20 тисяч гривень»

Інна — природжена кулінарка. Любов до цієї справи в неї від мами. Після того, як обставини змусили її попроситися з журналісткою, вона почала шукати себе одразу в сироварінні й кулінарії. Й, витративши купу грошей на різноманітні курси, досягнула неабиякої майстерності в обох своїх нових справах. Можливо, згодом, уже після війни, вона відкриє приватну кав'ярню, але поки що сама собі боїться в цьому зізнатися.

Наразі працює фінконсультантом у страховій компанії й координаторкою інноваційної молодіжної програми Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) Urshift у Полтавській області. А у волон-

ВОЛОНТЕРИ

Солодкі

Полтавська підприємщиця Інна Якобенко ось уже понад два роки практично щодня випікає оригінальні крафтові смаколики, виручка від яких стовідсотково йде на важливі військові збори

Зефірні будиночки з шоколадними дахами.

Мармелад на алкоголі у вигляді букета.

терському русі Інна вже 10 років, відколи при Свято-Успенському соборі діє громадська організація «Полтавський батальйон небайдужих» на чолі з владикою Полтавським і Кременчуцьким Федором.

«Алгоритм дієвої допомоги воїнам «Полтавський батальйон небайдужих» напрацьовував поступово, — розповідає Інна Якобенко. — Спочатку ми відправляли на фронт продукти харчування, готові страви, теплий одяг, ковдри, скоби для будівництва бліндажів, «буржуйки», маскувальні сітки тощо, які полтавці зносили в собор.

Повномасштабне вторгнення змінило наш підхід до допо-

моги захисникам. Тепер ми організуємо благодійні збори винятково на придбання військового чи медичного спорядження. У нас існує черга запитів. Ось, наприклад, збираємо кошти на зарядні станції та генератори на запит однієї з бригад. Як закриємо цей збір, почнемо збирати на FPV-дрони чи на запчастини до техніки...

Буває, у чомусь виникає термінова потреба, скажімо, у турнікетах, як недавно, тоді плановий збір зупиняємо чи пригальмовуємо його оголошуємо екстрений».

Інна відверто говорить, що не вміє просити грошей на благодійність через соцмережі, це її приносить. Тому їй простіше випі-

■ ВОЛОНТЕРИ

ДОНАТИ

Тарти. Красиві і смачні.

Тістечкове різноманіття.

кати смаколики, щоб на них заробляла громадська організація. Сама вона ціни не встановлює й іноді дивується цифрам на цінниках. Хоча вони не завищені, а ринкові.

Спитай жінку про собівартість її продукції, і вона скаже, що не заморочується цим. Просто це її особистий внесок у Перемогу.

Борошно, цукор й іноді масло вона отримує від «Батальйону небайдужих», якими його забезпечують благодійники. Багато інгредієнтів закупає оптом через інтернет — так обходиться дешевше.

Фрукти, овочі, зелень і квіти, які використовує в процесі приготування й декорування своїх витворів, ростуть у неї на приватній ділянці.

«Коли почалось широкомасштабне вторгнення, я взялася за тісто, — пригадує кулінарка. — Дрібна моторика заспокоює. Мені так легше було переживати війну. У день можу чотири години простояти на кухні. За цей

час реально стомилась, але не зломилась. Іноді й від знайомих чую: «Як ти вже дістала своїми піріжками!» Може, це когось дратує, коли я виставляю фото своєї випічки в інтернет і запрошую до «Благокави» смакувати й донатити. Але я ж не для того це роблю, щоб похвалитися, яка я молоденька, а спонукаю діяти на підтримку ЗСУ».

Двічі на тиждень Інна розігрує шикарний кілограмовий торт чи набір тістечок, зефіру або тартів, які можна виграти, задонативши всього 100 гривень. Зазвичай за лот вдається набирати 2-4 тисячі гривень.

Окремо вона донатить і на якісь термінові збори інших колег-волонтерів, а також час від часу робить збори для домашнього притулку тварин «У пошуках цастя», яким опікується відома у Полтаві сім'я зооволонтерів. Загалом, каже, має свій особистий «план» щомісяця приносити у загальну справу не менше 20 тисяч грн: випічкою для соціальної

Морквяний кекс із абрикосово-цитриновою начинкою.

Медівники Інна прикрашає бджілками і сотами.

кав'ярні, на передачі хлопцям, благодійними лотереями, донатами.

«Вишиваю по ситах, а для декорування використовую «істівний» клей»

Розмовляти з кулінаркою й не вивідати в неї секрети випічки й найцікавіші рецепти — це неправильно. Інна з радістю відгукнується на моє прохання.

Отож основа вдалого пісочного тіста — у пропорціях інгредієнтів. Борошно повинно бути майже вдвічі більше, ніж масла. А цукру — вдвічі менше, ніж масла. Саме масло забезпечує тісту розсипчасту структуру, тож на ньому і на його якості економити не можна. Маргарин Інна ніколи не використовує. М'яке масло краще зам'яшувати з цукровою пудрою, а не цукром. Борошно потрібно ретельно просівати, а масло перетирати, тоді тісто буде розсипчастим. Пісочне тісто не можна довго вим'яшувати руками, інакше масло розтане. Готове обов'язково треба залишити «відпочити» у холодильнику приблизно на дві години. Проте не більше доби, інакше відкриється глютенове вікно й воно тоді погано ліпитиметься. Найзручніше звечора замісити, а зранку випікати.

Щодо рецептів випічки, то Інна довго з ними не працює — їй набридає одноманітність, і вона постійно пробує щось нове. Суворо дотримується рецептури хіба

що разів два, а далі починає імпровізувати. Часто ідея чогось нового в неї визріває звечора, а зранку вона вже реалізована. Але загалом випічка в Інни — це плановий процес, і в холодильнику в неї завжди є готове тісто.

■ А раптом щось не вдається? — цікавлюся у співрозмовниці.

— У мене такого не буває. Зате завдяки імпровізації вдається досягти неймовірного різноманіття смаків! Скажімо, мій улюблений «Грильязний» піріг дуже залежить від інгредієнтів! Можна покласти в безе по пів склянки волоських чи арахісових горіхів і склянку родзинок. А можна родзинки замінити на третину курагою, на третину чорносливом і на третину журавлиною. Або чорноплідною горобиною... І це все будуть абсолютно різні смаки!

Його зручно брати в дорогу, бо він не кришиться.

■ Це що за смаколик на паличці, як морозиво?

— Це заварний зефір на основі яблучно-ананасового пюре з ананасовими цукатами всередині й шоколадним декором зверху. Просто зроблений у формі ескімо — для привернення уваги покупців. Покупці ведуться на незвичні форми й назви...

■ Вважай, я повелася на оцю назву — «Гаяя Павленко» і хочу знати, на честь кого назване це тістечко.

— О, так це ж знаменитий десерт «Анна Павлова», якому вже

майже сто років! Оскільки він був названий в честь російської балерини, я вирішила його дерусифікувати. Він складається з безе, крем-сиру «Маскарпоне» і свіжих фруктів. До речі, щоб десерт вийшов білосніжним, хрумким і повітряним, його треба витримувати в духовці кілька годин при температурі 90 градусів.

■ Якось ти сказала, що перебуваєш у пошуку ідеального тарту. Який він, на твій погляд?

— Думаю, завдяки покупцям я його вже знайшла, бо він найкраще продається. Це тришаровий тарт з горіховою пастою-кранчем, солоною карамеллю й карамелізованими горіхами зверху, які я ще й присипаю кунжутом. Називається «Горіхово-карамелльний тарт»... У ньому немає ризикованих інгредієнтів, його зручно брати в дорогу, оскільки він і завтра, й післязавтра буде придатним до вживання (хоча так довго він не живе). Ситний, смачний і не кришиться.

■ Інно, заняття кулінарією тебе так само заспокоює, як і раніше?

— Ба більше, воно мене навіть лікує. Влітку, так сталося, я підхопила якийсь вірус і три тижні провалялася в ліжку — не мала сил піднятися. А потім вирішила, що далі так тривати не може. Під вечір попросила чоловіка витягнути дві пачки масла з холодильника і на ранок замісила тісто. І відчула себе практично здоровою. Так і ввійшла у робочий режим.

А недавно Інна знайшла для себе ще одну втіху — почала вишивати нитками муліне... на ситі, як по канві. Нижче, менше сито, застеляє крафтовим папером, на нього викладає свою солодку продукцію, а зверху накриває більшим, на якому вишитий букет польових квітів. І перев'язує синьо-жовтими стрічками. Виходить досить-таки нетривіальна подарункова упаковка, яку можна, споживаючи тістечка, розглядати як витвір мистецтва.

«Я ніколи раніше не вишивала, — зізнається. — Мабуть, моя підсвідомість прагне ще більше заспокоїти мене творчістю. І я йду все далі й далі. Буквально вчора зробила ще дві подарункові «коробки», наклеївши на верхнє сито аплікацію із сушених нагідок, сокирок, листя і шипок хмелю. Використала «істівний» клей для декорування сиру. Як на мене, вийшло дуже класно».

Але втрати близьких і друзів на війні для кожного з нас так просто не минають. Наприклад, після того, як понад рік тому в шпиталі внаслідок важкого поранення помер 33-річний Юліан Матвійчук, борець підрозділу аеророзвідки «Соловей», удостоєний посмертно звання Героя України, Інна не може робити енергетичні батончики, які раніше регулярно передавала у чотири точки на фронт, в тому числі — Юліану та його побратимам. Хлопці ходили з ними в кишенях на бойові завдання й могли підкріпитися, коли хотіли їсти, — в них горіхи, родзинки, сухофрукти, що швидко й надовго втамовують голод.

«Смерть Юліка так на мене вплинула, що я починаю плакати, як тільки берусь за батончики, — Інна відводить погляд убік. — Після того було кілька замовлень від військових, яким я не могла відмовити. Але робити по добрій волі, як раніше, я цього не можу»...

Сльози душать жінку й тоді, коли захисники просять її приготувати домашню випічку «як у мамі», й описують її смак... Багато хто з них годиться Інні у сини. Вона пече для них і плаче... ■

ІНІЦІАТИВА

До мільйона гривень

УКФ та БФ «МХП-Громаді» запускають конкурс грантів на культурні проекти для громад

Тетяна МАРЧЕНКО

Благодійний фонд «МХП-Громаді» та Український культурний фонд оголосили про запуск нового грантового конкурсу «Культура у фокусі громад» із фінансуванням від 500 тис. до 1 млн грн на культурні проекти.

Восьмий грантовий сезон Український культурний фонд розпочинає з низки ініціатив для розвитку культури та креативних індустрій. Серед можливостей для громад, які реалізують у 2025 році, — конкурс «Культура у фокусі громад», який стартував 9 січня. Мета конкурсу — забезпечити доступ до культурних ініціатив для громад поза межами великих міст та обласних центрів. Проект спрямований на збереження культурної спадщини, популяризацію регіональних цінностей, розвиток української ідентичності та формування спільних цінностей, актуальних в умовах війни.

За словами виконавчої директорки УКФ Анастасії Образцової, сім років поспіль Український культурний фонд підтримує проекти, що сприяють культурному відродженню та активізації місцевих ініціатив.

«Наприкінці 2024 року спільно з БФ «МХП-Громаді» ми уклали Меморандум про співпрацю, яким офіційно закріпили готовність об'єднувати ідеї, ресурси та зусилля для розвитку культури в регіонах, де бізнес, держава і громада працюють в унісон, створюючи міцну, розвинену і згуртовану культурну екосистему. Основна мета нашої співпраці — зробити культуру доступною, сучасною та близькою до жителів громад через впровадження спільного ЛОТУ «Культура у фокусі громад» грантової програми УКФ «Культура. Регіони», — розповіла Анастасія Образцова.

Географія конкурсу поширюється на всі регіони країни. Загальний бюджет конкурсу становить 10 млн грн, половину з яких надає Благодійний фонд «МХП-Громаді».

«Культурне відродження — це те, що не можна відкласти на завтра. Воно є нашою потужною відповіддю на виклики сьогодення, зокрема на російську агресію. Саме тому Благодійний фонд «МХП-Громаді» разом із нашим стратегічним партнером — компанією МХП — підтримує те, що зберігає нашу ідентичність: локальні музеї, книговидавництво, українське кіно та мистецтво. Ми працюємо в громадах уже понад 10 років і добре розуміємо їхні потреби. Культура — це не прос-

то про мистецтво, це про людей, їхні історії, традиції й майбутнє. Щоб розкрити цей потенціал, зробити культуру доступною і близькою для кожного жителя, ми створили цей конкурс. Це наш внесок у те, щоб громади розвивалися та ставали сильнішими завдяки своєму унікальному культурному надбанню», — зазначив Олександр Пахолок, директор Благодійного фонду «МХП-Громаді».

Учасники проекту можуть претендувати на гранти від 500 тис. грн до 1 млн грн. Обов'язковою умовою є співфінансування, яке має становити щонайменше 10% від бюджету проекту.

Подаватися на конкурс можуть органи місцевого самоврядування, юридичні особи всіх форм власності та ФОПи, які працюють в населених пунктах, крім обласних центрів та міста Києва. Учасник повинен здійснювати діяльність щонайменше 1 рік до старту конкурсної відбору та мати досвід реалізації подібних проектів у сфері культури.

У межах конкурсу підтримують проекти у напрямках: візуальне, аудіовізуальне, а також перформативне та сценічне мистецтво, культурна спадщина, література, культура та креативні індустрії.

Пріоритетною для проекту є підтримка:

- інноваційних культурно-мистецьких ініціатив, спрямованих на збереження, розвиток і популяризація культурної спадщини регіонів для української та міжнародної аудиторії;

- технологічних рішень в культурі: оцифрування друкованих матеріалів, архівів, музейних об'єктів, архітектурних пам'яток;

- використання VR, AR, 3D-моделювання та інших технологій для створення нових і оновлення наявних експозицій;

- нових локальних ініціатив, включно з нематеріальною спадщиною;

- створення інноваційних і доступних просторів для творчості та дозвілля;

- партнерства між культурними, туристич-

ними організаціями, місцевим самоврядуванням і міжнародними інституціями.

Прийом заявок здійснюватимуть до 24 лютого 2025 року з обов'язковою реалізацією у поточному році. Детальну інформацію щодо умов та термінів подання заявок можна знайти на офіційному сайті Українського культурного фонду.

БФ «МХП-Громаді» — український благодійний фонд, що розпочав діяльність 2015 року з допомоги громадам у вирішенні їхніх соціальних, економічних та екологічних проблем. Фонд працює в 13 областях України та в більш ніж 700 населених пунктах. Від початку повномасштабного вторгнення системно підтримує людей, які перебувають у регіонах бойових дій, українських захисників, громади, благодійні установи, які дбають про дітей-сиріт та літніх людей, а також людей, які через війну залишилися без дому та засобів для існування. Одним з важливих векторів роботи Фонду є підтримка культурних ініціатив (видання книг, підтримка створення фільмів, допомога локальним музеям тощо). Від початку повномасштабної війни на це «МХП-Громаді» спрямував понад 80 млн грн.

Український культурний фонд — державний інвестор розвитку культури та креативних індустрій України. Інституція заснована у 2017 році на підставі Закону України «Про Український культурний фонд». Підтримка індивідуальних, національних та міжнародних культурно-мистецьких проектів здійснюється на конкурсних засадах в межах семи секторів: аудіальне мистецтво, візуальне мистецтво, аудіовізуальне мистецтво, культурна спадщина, літературна справа, перформативне та сценічне мистецтво, культурні та креативні індустрії. Упродовж семи років своєї діяльності Фонд профінансував 2717 проектів. Сума інвестованих коштів у них становить понад 1,6 млрд грн, а кількість охопленої Фондом аудиторії — 53 млн осіб. ■

ПРЕМ'ЄРА

Сила слова боронить правду

У Львові представили виставу «Сірано де Бержерак» відомого режисера Давида Петросяна

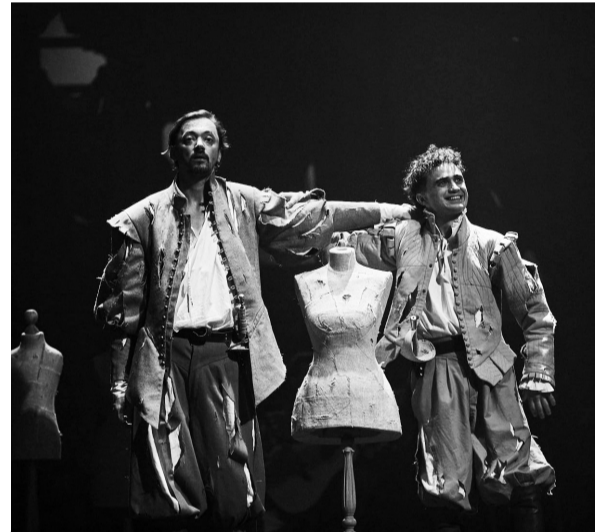
За лаштунки театру — ніби за лаштунки самої війни.

Вікторія МЕДИН

Один з найвідоміших українських театральних режисерів — Давид Петросян — представив прем'єру на сцені Національного театру імені Марії Заньковецької у Львові. Це вистава за популярною п'єсою французького драматурга Едмона Ростана «Сірано де Бержерак», що добре znana з численних екранізацій. Її постановку театр здійснив уперше у своїй історії, прем'єра відбулася 11-го та 12 січня на Великій сцені.

Над виставою працювала творча команда у складі режисера Давида Петросяна, художниці Даниїли Колот і хореографки Ольги Голдис — їхні спільні постановки завжди є подією для українського театру, до якої прикута увага глядачів та критиків. Давид Петросян визначив країнський режисером року, а його вистава «Процес» із Ольгою Голдис у головній ролі — найкращою драматичною виставою року, згідно з нещодавнім рейтингом Національного агентства «Укрінформ» «Театральний інфобум-2024».

Сюжет п'єси «Сірано де Бержерак» змальовує легендарну постать гасконця — поета та дуелянта, філософа та наукового фантаста Савіньєна де Сірано де Бержерака, який жив у Франції в XVII столітті. Дія відбувається на тлі війни, а зброєю Сірано є сила слова. Запеклий у битві й безкомпромісний захисник правди, він сміливо кидається в битву, як чужацький вояк на сцені театру й у залі. Нестямно кохає і палко промовляє слова любові, бо має все, окрім

«Сірано де Бержерак» у постановці режисера Давида Петросяна.
Фото Насті Пироженко надані Театром.

вроди, — лише б завоювати серце своєї єдиної любові Роксани.

Режисер Давид Петросян розповідає: «Історія Сірано нагадує мені долю багатьох митців, які писали під час репресій. Театр завжди поділявся на той, що намагається оспівувати владу, і той, що говорить правду, подекуди неприємну. Вистава «Сірано де Бержерак» — це історія митця, яким керують любов і правда. Але чи це достатньо сильна зброя проти тих, хто має владу?».

Художниця Даниїла Колот пояснила, як події 400-літньої давнини знаходять відголин зараз: «Під час сучасної війни — війна, що є в самій п'єсі, не може не знайти відгомін у частині просторового рішення та костюмах. Ми потрапляємо за лаштунки театру та ніби за лаштунки самої війни, де є певне розмежування. Так естетика костюмів епохи Відродження перетворюється в пошматовані шпатами або занедбані театральні костюми, а потріпані старі теат-

ральні манекени також можуть набувати інших сенсів. Ми залишаємо свободу глядачам думати над тим, що вони бачать на сцені».

Серед виконавців головних ролей — заслужений артист України Юрій Хвостенко (Сірано), вперше на сцені театру — запрошена актриса Тамара Горгішелі (Роксана), Ярослав Дерпак (Крістіан), заслужений артист України Андрій Козак (Поет Ле Бре), заслужений артист України Олег Сікоринський (Граф де Гіш), заслужений артист України Василь Коржук (Монфлері).

Варто зазначити, що «Сірано де Бержерак» уперше з'явився у репертуарі театру імені Марії Заньковецької за його понад столітню історію. Корифей театру, актор і режисер Борис Романіцький наголошував, що саме він просив Максима Рильського перекласти твір українською, адже сам хотів його поставити. Тоді постановку не вдалося здійснити, тож прем'єра відбулася лише зараз. ■

■ ГАСТРОЛІ

«Діалоги кармеліток»: жертовність та відданість

Львівська національна опера представляє на столичній сцені постановку Василя Вовкуна з костюмами дизайнерки Оксани Караванської

Тетяна РУДЕНКО

Уперше у Києві на сцені Національної опери України 15 січня Львівська національна опера презентує одну з найрезонансніших прем'єр минулого сезону — «Діалоги кармеліток» Франсіса Пуленка. Чим цікава ця постановка на три дії і чому заслуговує на особливу увагу?

Знаменитий твір французького композитора Франсіса Пуленка є одним з найпопулярніших та найвідоміших зразків цього жанру ХХ століття. Він про жертвовність та відданість своїм переконанням навіть у найтемніші часи. Нова постановка львівського театру, прем'єра якої відбулася у червні 2024 року, стала справді історичною, адже «Діалоги кармеліток» прозвучали вперше не лише у Львові, а й на українській оперній сцені загалом. Виконується французькою мовою з українськими субтитрами.

Це історія про молоду аристократку Бланш, яка, переживаючи складні події та обставини у часи Французької революції, перемагає власні страхи, сумніви та безпорадність. Дія розпочинається у бібліотеці Маркіза де ля Форса у квітні 1789 року.

Режисер-постановник «Діалогів кармеліток» у Львівській опері — народний артист України Василь Вовкун, гендиректор Львівської опери. Він каже: «Діа-

логи кармеліток» Пуленка, охоплюючи події Французької революції кінця вісімнадцятого століття, дзеркально відображаються й актуалізуються в сучасних українських реаліях».

Неокласична музика Франсіса Пуленка прозвучить під орудою музичного керівника театру та диригента-постановника вистави Івана Чередніченка. Він розповідає: «Основною ідеєю опери я вважаю боротьбу особистості зі злом. Це насправді актуалізує виставу в сучасних реаліях. Людській душі складно пережити насильство та терор. Головна героїня дійсно зазнає надзвичайної трансформації в особистому протистоянні злу. Потрібно мати неймовірну силу духу, щоб побороти всеосяжний страх, яким сповнена партитура, та стати до нього обличчям».

Вияткове призначення покладено на хоріві епізоди, адже колективний образ монахинь-кармеліток є важливою складовою опери. Саме він є тим постійним планом і водночас підтекстом, на тлі якого народжуються і новий зміст, і нова розв'язка твору.

«Франсіс Пуленк дуже тонко працює з хорівим полотном, бо, незважаючи на західноєвропейську церковну традицію, в нього є багато опусів і циклів акапельних хорів, — пояснює хормейстер-постановник та головний хормейстер Львівської національної опери Вадим Яценко. — Деякі лейтмотиви з опери простежують-

«Діалоги кармеліток» у постановці Василя Вовкуна.
Фото Руслана Литвина і Сашка Палянички надані Львівською національною оперою.

ся в його ранній хорівій творчості.

Пуленк — великий майстер хорового письма. Його композиторська техніка у цій царині ідеально відшліфована: в музичній тканині все дуже логічно і прозоро, а краса музики хорівих епізодів «Діалогів кармеліток» вражає до сліз».

Багатогранна та наповнена численними сенсами музична складова опери на сцені звучить у мінімалістичній сценографії Миколи Молчана. Ігноруючи ефектні декорації кабінету аристократа Маркіза де ля Форса та суворих монастирських приміщень, художник-постановник прагнув досягти виразних мінімалістичними засобами містких символів головної християнської ідеї.

Микола Молчан про оперу каже: «Через конкретну особу розкривається одвічний людський вибір — хтось говорить про славу та необхідність жертвовності, а інші йдуть на цю жертву. В цьому утворюється зв'язок цієї опери не лише з Французькою революцією, а і з випробуваннями, через які проходив Христос і через які проходять люди сьогодні».

Художниця костюмів до нової постановки Львівської національної опери —

топова українська дизайнерка Оксана Караванська. Створюючи образи, вона не відмовилася від традиційного одягу — однострою черниць-кармеліток, але наділяє його індивідуальним змістом.

«Основною косяком до нової постановки Львівської національної опери є графічність, — зазначає дизайнерка. — Ми живемо у третьому тисячолітті, коли майже всі зчитують картинку за 1/10 секунди, тому для мене найважливішим з того, що побачить глядач, є оптичне зображення. Я творила образи, що читаються, мов скульптура. Вони максимально наповнені тим змістом, який вклав у постановку режисер, і вони дуже сучасні, хоч і мають ноти минулої епохи».

Виразних штрихів та деталей постановці надасть світлова партитура художника світла Олександра Мезенцева, що підкреслює основні смислові акценти постановки та поглиблює закладені композитором та режисером сенси. Митець зазначає: «Постановка Львівської національної опери підіймає на інший рівень стійкість характеру, подолання власних страхів. Відповідальність за свої дії та вчинки».

■ ДО ДАТИ

Симфонізм світового рівня

Фестиваль музики Бориса Лятошинського завершуватиметься у робочому кабінеті композитора в київському будинку Роліт

Валентина ГРИГОРЕНКО

Нинішній рік для української культури є роком відзначення 130-ліття від дня народження Бориса Лятошинського (1895—1968). Нині, коли Україна набуває суб'єктності в міжнародному культурному просторі, саме ім'я симфоніста світового рівня все більше привертає увагу, репрезентуючи виразну самобутність української музики ХХ століття. Його найпопулярніші твори, такі як симфонічна балада «Гражина», Третя симфонія, Слов'янський концерт, Український квінтет, усе частіше потрапляють у концертні програми українських та міжнародних інституцій і приватних ініціатив.

Борис Лятошинський народився в Житомирі, мав польське коріння. Перші музичні твори створив іще підлітком. Закінчив у 1918-му юридичний факультет Київського університету, в 1919 році — Київську консерваторію. В 1922—1925 роках був причетним до відділу (асоціації) Музичного товариства імені Миколи Леонтовича, яке створили після вбивства чекістом автора музики знаменитого «Щедрика».

Цензори періодично писали на нотах Лятошинського «запрещено» ще з часів романсів 1920-х років. Створив опери «Золотий обруч» за «Захаром Беркутом» Івана Франка та... «Щорс», утім пропагандистських агіток з них, як планувала радянська влада, не вийшло. Борис Лятошинський був педагогом таких композиторів, як Леонід Грабовський, Леся Дичко, Іван Карабиць, Валентин Сильвестров, Євген Станкович.

У Києві з дня народження Бориса Лятошинського — 3 січня — і до 26-го проходить фестиваль класичної музики Liatoshynsky Space 2025. Засновниками стали Національна філармонія України та Фондація Лятошинського.

Життя і творчість Бориса Лятошинського, які

припали на дві світові війни, більшовицький переворот, національно-визвольні змагання, період Українського мистецького Ренесансу, сталінський терор, ставлять перед нами складні запитання, відповіді на які шукаємо під час Великої війни, спрямованої на знищення українців як нації. Тому ще метою Фестивалю музики Бориса Лятошинського стало й осмислення спадку.

Програма Фестивалю музики Бориса Лятошинського 2025 включає 5 подій, чотири з них уже відбулися в Національній філармонії України. Заключна проходить у Меморіальному кабінеті-музеї композитора, який розташований у відомому будинку Роліт — робітників літератури та інших мистецтв за радянських часів.

Першим прозвучав концерт-реконструкція, програму якого складав на своє 70-ліття власне сам Борис Лятошинський (відбувся він, відповідно, 3 січня 1965 року). Після кількох хвилин представлення фестивалю цьогооричного 3 січня на сцені Колонної зали імені Миколи Лисенка прозвучала повітряна тривога, тож початок відтермінувався на понад пів години. Тому слухачі в Національній філармонії ще раз відвідували укрита — підвальний красивий Музичний салон. Там перед першим концертом «Liatoshynsky Space. Пам'ять. Камерна музика» відкривала фестиваль дискусія «Українська культура під час світової кризи: шляхи порятунку і самозбереження». Інші концерти теж проходили з попереднім дискусійним обговоренням подібних тем.

У першому концерті звучав Український квінтет — довершений за формою та драматургією твір, який став однією з найвідоміших камерно-інструментальних композицій. Борис Лятошинський написав його в евакуації у 1942 році. Віртуозно виконав твір камерний ансамбль NotaBene Chamber group, до складу якого входять Роман Лопатинський (фортепіано), Ігор Завгородній (альт), Максим Грінченко та Андрій

Організатори Фестивалю музики Бориса Лятошинського-2025.
Фото Національної філармонії України.

Павлов (скрипка), Артем Полуденний (віолончель).

Окрім цього чотиричастинного твору для струнного квартету і фортепіано, в той період композитор створив й інші різножанрові твори з українськими мотивами: Струнний квартет №4, Сюїту на українські народні теми, обробки українських народних пісень, романси на слова українських поетів. Усього в програмі фестивалю п'ять концертів.

У другому концерті «Ідентичності. Симфонічна музика #1» звучала Друга симфонія Бориса Лятошинського, яку в 1937 році вщент розкритикували і заборонили її виконання. Експерти дискутували навколо питання: «Радянське чи українське? Українське мистецтво радянського періоду». Серед спікерів буде правозахисник Максим Буткевич, який став у 2022 році військовослужбовцем ЗСУ і з 21 червня потрапив у полон; звільнений у жовтні 2024-го.

Заключна фестивальна подія «Liatoshynsky Space. Дім. Фортепіанна музика #2» відбуватиметься 26 січня. У кабінеті-музеї Бориса Лятошинського, просторі приватної квартири композитора, в якій він мешкав від 1939 року до своєї смерті. Кабінет зберігається в тому вигляді, який він мав за життя Лято-

шинського. На глядачів чекатиме екскурсія будинком Роліт, спілкування з інтелектуалом і піаністом Євгеном Громовим, занурення у фортепіанну музику Бориса Лятошинського та його учнів — Валентина Сильвестрова і Віталія Годзяцького.

Складаючи портрет людини і митця Бориса Лятошинського, варто згадати такий сімейно-побутовий момент. За доньку Маргариті Царевич та Бориса Лятошинського, які обвінчалися ще 10917 року, була з 5-річного віку племінниця Ія Сергіївна Царевич (1928—2010). Нечасто навіть донині згадують, що її рідного батька репресували у 1933 році. Потім у Другу світову війну він потрапив у штрафбат, отримав поранення, залишився інвалідом; помер у Криму. Ія Сергіївна стала піаністкою, викладала у Київській консерваторії і зберігала разом з Маргаритою Лятошинською спадок Бориса Миколайовича.

Нині музичні надбання симфоніста світового рівня зберігає ГО «Фондація Лятошинського», яку очолює піаністка, доцентка Київської національної академії музики імені Рейнгольда Глієра — Тетяна Гомон. Усього композитор створив понад 170 творів, залишив епістолярну спадщину. ■

ГASTРОНОМІЧНА КАРТА УКРАЇНИ

Батьківщина галушок — Полтавщина

Край, який надихав своєю кухнею класиків

Дарка КОХ

Кожен регіон України має свої особливості, традиції, кулінарні спеціалітети, свої візерунки для вишиванок та кольори. Хто ж не знає знамениті полтавські сорочки, вишиті білим по білому? А славнозвісна техніка вирізування, коли дірочки на полотні переплетені візерунками вишивки? Але, окрім розкішних сорочок, славиться Полтавщина і своєю кухнею, яку оспівали Іван Котляревський у своїй знаменитій «Енеїді», де герої грецького епосу поїдають славнозвісні витвори української кухні, та Микола Гоголь майже у всіх своїх творах. Коли читаєш його «Старосвітських поміщиків» чи «Вечори на хуторі біля Диканьки», то від описів українських страв мимоволі слинка тече (це вам не сусідські «щі да каша — піща наша»). Либонь не один москалик ковтав слинки, переглядаючи відому сцену з екранізації цього твору, коли Пацюк поїдав вареники зі сметаною. У давнину цю страву вважали святковою, адже ліпити вареники в будень не було часу. Це зараз до послуг господиньок — «Балувана Галія» чи інші фірми, які готують напівфабрикати.

До речі, щодо вареників. Їх люблять і готують по всій Україні, з маленьким лише уточненням: на Полтавщині вареники готують на парі, з тіста на кислому молоці, від чого вони стають дуже пишними. Та й начинки до вареників мають певні відмінності. Скажімо, у ваших краях готують вареники з горохом? А з калиною? Та найсмачніші, мабуть, усе ж такі солодкі вареники з маком та квасолею.

Читаючи «Енеїду» Котляревського, молоде покоління українців навряд чи вгадає, що воно таке путря, затірка чи лемішка. Проте деякі старовинні страви готують на Полтавщині й донині, правда, не всі й не скрізь, але багато хто з вас чув, мабуть, про мандрики або ж пундики. Також поширені у цьому краї всілякі каші, особливо популярна солодка каша з гарбузом, різноманітні борщі (адже навіть у матері та доньки борщ буде все одно різний — кожна додає в його приготування часточку своєї душі) — традиційний червоний, а також зелений зі щавлем та холодний. Звісно, куди ж без м'ясних страв, які раніше їли лишень по великих святах, адже для більшості українців м'ясо було розкішно (на відміну від сала, яке вживали щодня у тих-таки кашах чи борщах), та й люд український був дуже набожним, тож дотримувався усіляких постів, яких у календарному році було чимало.

На десерт зазвичай готували густий кисіль, який їли ложкою, пиріжки з різноманітними начинками, налисники, сирники. Цими стравами ми й сьогодні залюбки ласуємо.

Галушки по-полтавськи

Оспівані класиками української літератури Гоголем та Котляревським, ці вироби з тіста стали символом Полтавщини, уособленням достатку та домашнього затишку. Вдячні полтавці навіть пам'ятник поставили цій страві, яка прославилася їхній край не лише на всю Україну, а й, не побоїмося цього слова, на увесь світ. Цю просту й нехитру страву готувати досить швидко, їли її не лише в будень, а й у свята — все залежало від того, з чим її подавати. А тут уже все залежало не лише від господині, а й від достатку. Нашвидкуруч щодня галушки їли зі сметаною чи кислим молоком, смаженою на салі цибулею (щоб ситніше було), у свята ж їх подавали з тушкованим м'ясом та підливою.

Також про достаток у давнину свідчило те, з якого борошна готували галушки: заможні родини їли цю страву з білого пшеничного, бідні — з гречаного чи житнього. Ми ж будемо готувати галушки, звісно ж, із пшеничної муки, адже в наші часи гречане борошно, як не парадоксально, значно дорожче.

Отож беремо 450 г пшеничного борошна, 5 г сухих дріжджів, 250 мл теплої води, пів чайної ложки солі, стільки ж цукру, столову ложку олії для змащування галушок, столову ложку борошна для притрушування стільниці. Всыпаємо борошно у глибоку миску, додаємо сіль, цукор, дріжджі, доливаємо воду і замішуємо м'яке тісто. Накриваємо миску рушником і ставимо її в тепле місце на пів години, щоб тісто підійшло. Після того, як тісто піднялося, викладаємо його на притрушену борошном робочу поверхню, розкачуємо його в довгу ковбаску діаметром 3-4 см і нарізаємо на шматочки товщиною по 2 см (технологія виготовлення галушок у кожній господині своя — хтось ділить тісто на частинки, а потім формує кульки і припліскує їх, хтось просто відщипує невеликі шматочки тіста і формує галушки).

У цей час кастроля, пов'язана марлею (чи пароварка), з киплячою водою вже має стояти на плиті напоготові, щоб залишилося лишень викласти на марлю готові галушки, змастити їх олією, накрити кришкою і чекати, доки вони не зготуються, — це дещо приблизно 15 хвилин. Проте не всі господині готують галушки на парі — дехто просто відварює їх, як звичайні вареники.

Подавати готові галушки можна зі сметаною чи кефіром (йогуртом). А можна приготувати соус по-полтавськи: на пательню наливаємо олію, додаємо нарізану невеликими кубиками цибулину, смажимо до золотистого кольору. Потім до цибулі додаємо натерту на великій тертці моркву й тушуємо, доки вона не зм'якне. Додаємо до овочів 150 г сметани і стільки

ж води, солимо, перчимо до смаку, все розмішуємо і тушуємо ще 10-15 хвилин. Готові галушки викладаємо у глибоку миску і кожную порцію щедро поливаємо соусом.

Полтавський борщ

Половина полтавчан скаже вам, що справжній борщ по-полтавськи — це з пампушками з часником, друга ж половина перекопуватиме вас, що це борщ із галушками. Хай там що, але й одні, й інші матимуть рацію. Ми ж готуватимемо борщ із галушками.

Якщо по всій Україні борщ готують на яловичині чи свинині, то на Полтавщині — переважно на м'ясі птиці: курки, качки, гуски. Правда, потім готовий борщ усе одно заправляють товченим із часником чи зеленню салом. Все решта — як і будь-який український борщ: звичний набір овочів, заправка і... Ось тут і є ота родзинка, яка вирізняє полтавський борщ серед усіх інших: у тарілку кладуть, крім кусків м'яса, відварені галушки і вже тоді наливають (чи, як кажуть у більшості регіонів нашої країни, насипають) борщ.

Як же готувати галушки для борщу? Беремо склянку гречаного борошна, підсушуємо його на сухій пательні. До чверті склянки окропу всипаємо ложку борошна і ретельно вимішуємо. Тоді вбиваємо яйце і далі вимішуємо, щоб не було грудочок, поступово підсипаючи решту муки. Під кінець солимо. Тісто має бути густим, як сметана. У киплячу підсолону воду ложкою акуратно викладаємо тісто. Варимо кілька хвилин після того, як галушки спливають на поверхню, викладаємо їх у миску, поливаємо топленим вершковим маслом.

Мандрики

Назва цієї страви явно асоціюється з мандрами. І в цьому є свій резон, адже випікали мандрики на свято Петра і Павла, які, як відомо, мандрували світом. І в цей час, за легендою, зозуля поцупила в них одного мандрика. Відтоді в цей період зозулі перестають кувати. Звісно, з часом назву цієї страви перестали асоціювати зі святими, а от любов до мандриків залишилася. Мало того, тепер за пальму першості у винайденні цієї страви можуть позмагатися і Волинь, і Галичина, й інші регіони України, адже вона припала до смаку скрізь, хоч би де її готували. Вважається, що класичні мандрики готуються із сирного тіста, тобто для його приготування треба взяти кисломолочний сир. Проте в різних регіонах їх готують по-різному, також використовують як солодку (ягоди, солодкий сир, мак), так і солону (м'ясо, капуста, горох) начинки. Вигляд мандрики також можуть мати різний — відкриті та закриті. Ми спробуємо приготувати класичні вироби.

Мандрики з вишнями.

Класичні полтавські галушки.

Борщ із галушками по-полтавськи.

Беремо 200 г кисломолочного сиру (підійде й магазинний, але краще його відщипити від зайвої вологи), 70 г вершкового масла, 3 ст. л. цукру, пів пакетика ванільного цукру, 170 г пшеничного борошна (при замішуванні тіста, можливо, доведеться ще підсипати), 1 ч. л. розпушувача, дрібку солі, яйце для змащування, заморожені вишні або ж консервовані у власному соку, цукрову пудру для прикрашання.

Викладаємо сир у миску, в якій замішуємо тісто, додаємо до нього цукор, ваніль, сіль, натираємо масло на крупній тертці (якщо воно холодне) або ж кладемо куском, всипаємо частинами борошно і перетираємо все руками, поступово додаючи решту борошна. Замишуємо еластичне туге тісто. Воно не повинно прилипати до рук, якщо ж липне — додаємо ще борошна. Викладаємо тісто на робочу поверхню і розкачуємо завтовшки пів сантиметра. Тепер круглою формочкою або ж тонкою склянкою вирізаємо кружальця. Якщо мандрики бу-

дуть відкриті, тоді бортики трошки защипуємо, щоб начинка не розтікалася.

Щодо начинки: якщо вишні консервовані — відкидаємо їх на друшляк і даємо стекти соку. Позаяк консервовані вишні вже цукровані, то солодити начинку не потрібно, а от заморожені вишні ставимо розморозитися, а потім трішки відтискаємо з них сік і додаємо цукор до смаку.

На готові кружальця з бортиками викладаємо вишні, краї змащуємо збитим яйцем і викладаємо на деко. Якщо ж вам більше до вподоби закриті мандрики, тоді на кружальце викладаємо начинку, зверху кладемо ще одне кружальце і краї зліплюємо, зверху також змащуємо яйцем.

Готові вироби ставимо в розігріту до 180 градусів духовку, випікаємо 15 хвилин відкриті або ж 20 хвилин закриті мандрики. Коли вони зарум'яняться — виймаємо (їх поверхня має бути твердою, але це лише зверху), викладаємо на тацю чи широкий таріль, притрушуємо цукровою пудрою. ■

«І в стрільковому плані, і в плані ходу по трасі свої виступи в Обергофі оцінюю тільки позитивно. Та й гарні місця додають настрою»

Григорій ХАТА

Високі результати у спорті високих досягнень потребують особливого підходу. В умовах зміни поколінь, яку нині переживає український біатлон, медальних здобутків стало відчутно мало. Уже кілька років поспіль вітчизняні біатлоністи не здобувають медалей на чемпіонатах світу. Від січня 2022 року не було в їхньому активі й нагород на етапах Кубка світу.

Проте нинішній сезон посилає українським шанувальникам біатлону оптимістичні сигнали. Вже тричі від його початку «синьо-жовті» максимально наближаються до п'єдесталу пошани. На першому етапі в Контіолахті на четвертому місці індивідуальну гонку завершив Віталій Мандзін. Четвертою в спринтерській гонці у французькому Ансі, де проходив третій етап КС, фінішувала Юлія Джима. А в німецькому Обергофі аналогічний результат показав уже лідер чоловічої збірної України Дмитро Підручний.

Загалом, в Обергофі Підручний двічі брав участь у квітковій церемонії — після четвертої позиції в спринті він шостим фінішував у гонці переслідування.

«Ще одна драйвова гонка. Вдруге поспіль я у квітковій церемонії. Неймовірно тішить стабільність», — так прокоментував свої здобутки на четвертому етапі КС лідер вітчизняного чоловічого біатлону.

Зауважимо, що в нинішньому сезоні Дмитро тренується за індивідуальним планом і під персональним керівництвом колишнього наставника чоловічої збірної України, словака Юрая Санітри. Схожий процес підготовки вже тривалий час має і лідер української жіночої команди Юлія Джима, котрою, на-

■ БІАТЛОН

Приємна стабільність

Українські біатлоністи втретє від початку сезону максимально наблизилися до медалей Кубка світу

гадаємо, опікується словенець Урош Велепець.

А під час нагородження найкращих гонщиків «персьюту» в Обергофі на п'єдесталі пошани спортсмени розгорнули прапор України. «Норвезька команда (Стурла Легрейд, Тар'ей Бьо, Йоханнес-Тінгнес Бьо) підняла український прапор на подіум. Французькі спортсмени теж долучилися до спільного фото, — розповів капітан української збірної. — Переповнюють емоції та вдячність цим неймовірним хлопцям. Не втомлююся повторювати «дякую» вам за підтримку. Про вас говорить уся наша країна, а завдяки вам про Україну говорить весь біатлонний світ».

Підручний зауважив, що норвезькі біатлоністи найбільше зпоміж інших спортсменів вказують підтримку Україні в її протистоянні російській агресії. «Норвежці по-особливому виявляють зацікавленість. Неодноразово ми спілкувалися на тему війни, і я бачу, що вони слідкують за ситуацією і в курсі новин. Я приємно вражений їхньою обізнаністю», — наголосив Дмитро.

До слова, за підсумками гонок в Обергофі Міжнародний

На етапі Кубка світу в Обергофі під час церемонії нагородження кращих гонщиків «персьюту» норвезькі біатлоністи розгорнули прапор України.

Фото з сайту sport.ua.

союз біатлоністів включив Підручного до голосування за звання найкращого біатлоніста четвертого етапу Кубка світу. І, за його підсумками, саме українець у цьому опитуванні отримав найбільшу кількість голосів (39%), випередивши французьку Паулу Боте (31%), болгарку Мілену Тодорову (18%) та норвежку Марен Кіркейде (11%).

Головний старт нинішнього сезону — чемпіонат світу в швейцарському Ленцерхайде

— призначений на кінець лютого. До того моменту провідні біатлоністи України ще матимуть можливість покращити свою готовність, аби перервати дворічну безмедальну серію на «мундіалях».

А днями в італійському Турині стартувала Універсіада. На XXXII студентські зимові Ігри Україна делегувала доволі потужну команду, за підтримки п'ятих наставників синьо-жовті кольори захищатимуть

дев'ятеро спортсменів — представники, так би мовити, нового біатлонного покоління країни — Богдан Борковський, Сергій Супрун, Степан Кінаш, Владислав Чихар, Роман Боровик, Олександра Меркушина, Дарина Чалик, Лілія Стебліна, Ксенія Приходько. Президент ФБУ Іван Крулько зазначає, що вітчизняний біатлон має величезний потенціал і попереду на український біатлон чекають перемоги. ■

Олена ЗАПОЛЬСЬКА

Традиційно зимовий сезон українські легкоатлети розпочинають у Києві «Різдвяними стартами». Цьогоріч змагання проводились утривдцять і зібрали 336 учасників з 21 регіону нашої країни, а кожен учасник змагань отримав пам'ятну медаль, створену відомим скульптором Сергієм Бородніним, майстром спорту міжнародного класу з бігу на 400 метрів з бар'єрами.

На урочисте відкриття прибули керівники ФЛАУ. Очільниця федерації Ольга Саладуха у своїй промові сказала: «Ми розпочинаємо новий змагальний рік, і я вірю, що він буде успішним та результативним для наших спортсменів як на національному, так і на міжнародному рівнях. Останній є особливо важливим, оскільки український спорт є частиною спортивної дипломатії. Щоразу, коли ми перемаємо, коли піднімається синьо-жовтий прапор, коли звучить український гімн, ми нагадуємо світу, що боротьба за свободу України триває. І ця боротьба не є винятково нашою справою, а є справою всіх вільних країн. Бо йдеться про майбутнє світу. І наші спортсмени гідно виконують свою дипломатичну місію».

Завжди найбільшу увагу вболівальників, яких зібралось

■ ЛЕГКА АТЛЕТИКА

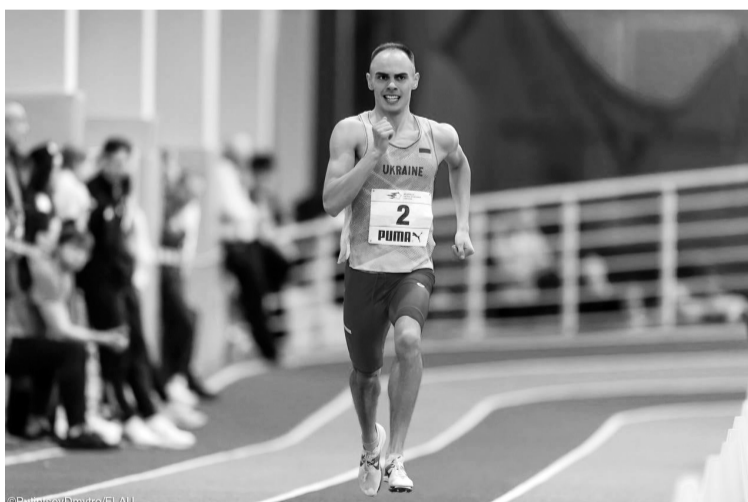
У полі зимових нормативів

Вітчизняні легкоатлети розпочали підготовку до європейської та світової першостей під дахом

чимало в щойно відремонтованому манежі ШВСМ, привертають забіги спринтерів. У жінок на 60-метровці не було рівних Ульяні Степанюк, котра минулого року вдало виступала на міжнародних змаганнях серед юніорів. Спортсменка двічі за день оновила personal best і з результатом 7,39 секунди виборола «золото». У чоловіків на цій дистанції також з особистим рекордом переміг Ілля Попов — 6,86, випередивши титулованих Владислава Ємця та Еріка Кострицю на 0,01 секунди.

У бар'єристів на цій дистанції результати скромніші. У чоловіків найкращий час показав Дмитро Багінський (8,06 сек), а у жінок за відсутності титулованої Ганни Плотічної — Наталія Юрчук (8,16).

Марина Бех-Романчук пропусає зимовий сезон, тож ре-

У столиці стартував новий легкоатлетичний сезон.

Фото з сайту uaf.org.ua.

зультат переможниці в стрибках у довжину Світлани Бойчук доволі скромний.

Ольга Голодна, котра тривалий час не має рівних у секторі для штовхання ядра на національних стартах, перемогла й цього разу. «Організація прекрасна, я обожнюю цей старт за його післясвяткову атмосферу» — сказала вона.

Найтитулованішою учасницею змагань була Тетяна Мель-

ник, котра не залишила жодних шансів суперницям на 200-метровці — 24,84 сек. Серед чоловіків на цій дистанції тріумфував Данило Даниленко.

«Різдвяні старты» — це не тільки про змагання, тут особлива атмосфера. Багато спортсменів та вболівальників приходять підтримати друзів. Так, зіркова тренерка висотниць Тетяна Пустовіт спостерігала за змаганнями зі своїми іменити-

ми вихованками — Іриною Герашенко, котра робить перерву в кар'єрі через вагітність, та Юлією Левченко.

Деякі наші атлети розпочали сезон на міжнародних стартах. Зокрема, Марія Сіней у Сабаделі (Іспанія) у стрибках потрійним показала результат 13,47 м і отримала срібну нагороду. У Німеччині, в Герцброк-Кларгольці, Марія Ковтунова стала першою в стрибках у висоту (1,78 м) на молодіжних змаганнях (до 20 років), а в німецькому Ліверкузені одна з наших лідерок у стрибках із жердиною, Яна Гвадійчук, відсвяткувала успіх із результатом 4,20 м.

А тим часом оголошено нормативи для участі в чемпіонаті Європи в приміщенні, що відбудеться 6—9 березня 2025 року в Апельдорні (Нідерланди). Кваліфікація триватиме до 23 лютого 2025 року, а потрапити на турнір можна за нормативом або за світовим рейтингом. Наші титуловані висотники Ярослава Магучіх та Олег Дорошук, а також Олександр Погорілко (400 м) вже забезпечили собі участь у цьому представницькому турнірі. За прохідним місцем у рейтингу Європейської атлетики на ці змагання також можуть потрапити стрибунки у висоту Владислав Лавський та Дмитро Нікітін, а також Мар'яна Шостак (400 м), Ольга Ляхова (800 м) та Ольга Корсун (потрійний стрибок). ■

рубр

Жан Рено: «Коли почуваєшся нещасним, то слухаєш музику»

Сум нагадує, що ти живий і маєш продовжувати жити

Марія ТКАЧЕНКО

Його важко назвати зіркою, хоча 76-річний актор — жива легенда не лише французького, а й світового кінематографа. Небагатослівний і стриманий, він справляє враження мудрої, дуже порядної та сумної людини. Справжнє ім'я Рено — Хуан Морено-і-Еррера Хіменес. Він народився 30 липня 1948 року в Касабланці (Марокко). Батьки походили з іспанської Андалусії, а переїхали в Марокко у пошуках роботи та через фашистський режим Франко. Батько працював у друкарні лінотипістом, мати була кравчиною. Жан говорив іспанською, вивчив французьку та арабську, а італійську мову опанував завдяки любові до італійського кінематографа. Незважаючи на бідність, він згадує цей час як один із найщасливіших. З дитинства почав захоплюватися театром, мав відмінне почуття гумору. Вже тоді хлопчик почав відвідувати акторські курси та мріяв про сцену, хоч батьки не дуже схвалювали його вибір.

В 11 років у нього виявили астму. Лікарі прописали свіже гірське повітря, і батьки відправили сина до швейцарського пансіону. Через брак коштів Жан не ходив до школи, тому проводив увесь час перед старим чорно-білим телевізором, дедалі сильніше підпадаючи під чари кінематографа. Через рік він повернувся до Марокко.

1960 року сім'я переїхала до Франції. Батько змусив сина вчитися на кресляра. Диплом Жан отримав завдяки своїй любові до матері, яка ним дуже пишалася. Невдовзі мати померла від раку. 17-річний Жан змушений був замість театральної школи піти служити до французької армії — такі були умови для набуття французького громадянства. Через деякий час Жан повернувся до Парижа і вступив до

Жан Рено.
Фото з відкритих джерел.

театральної школи. Рено не любить озиратися назад: «Я насилу згадую свої фільми, зате пам'ятаю, як ми їх створювали».

Жану Рено, безсумнівно, пощастило на початку акторської кар'єри зустрітися з французьким режисером Люком Бессоном. Бессон зняв його у своєму першому повнометражному фільмі «Остання битва» у 1983 році. Після «Нікіти» та «Леона», які стали культовими картинками, Рено набув слави актора, який грає винахідливих лиходіїв. Сам Жан не належить до чоловіків, кого зачаровує зброя. І він погоджується грати в комедіях.

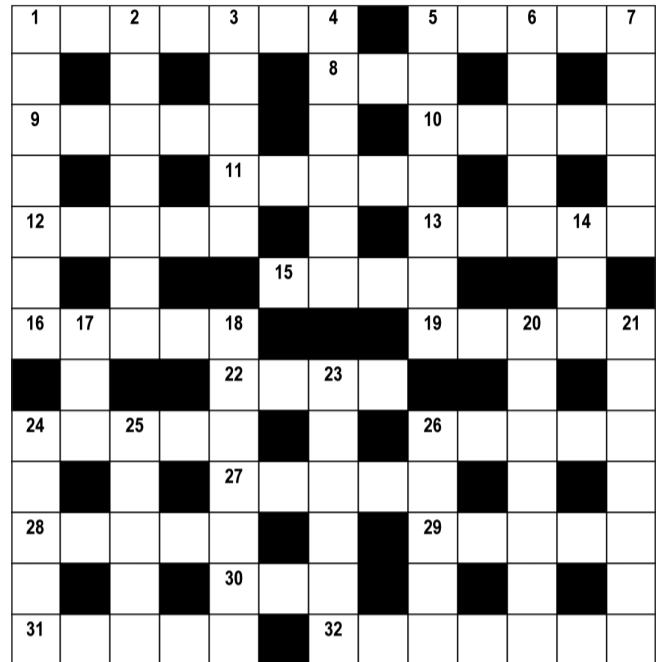
Рено одружений утретє, але ніколи не мав репутації донжуана. Першою дружиною Жана стала Женев'єва Рено, у них двоє дітей — Сандра та Мікаель, другою — актриса та модель Наталія Дишкевич. Вона теж народила Рено сина та дочку. У 2006 році Жан одружився з Зофією Борукою, актрисою польського походження, яка давно живе в Англії. І в шістдесят став батьком у п'яте — у цьому шлюбі народився син.

В останні роки Рено навчився

обирати між сім'єю та роботою, знімається тепер не так часто, як раніше, — максимум два фільми на рік. «Досить, більше мені не потрібно. Дивно навіть — раніше й увянути не міг, що жорстко плануватиму свій графік. Але вік є вік, нікуди не дінешся».

Діти та кохана дружина допомагають чоловіку бути в хорошій формі. Важко уявити, що Рено дотримується діти або відвідує косметологічні салони. Він усього лише намагається їсти і пити помірно, займатися фізкультурою і ніколи не приймає будь-які безглузді ліки: «Навіть коли у мене буває депресія, намагаюся обходитися без них». Словом, жодного екстриму. З роками він стає все більше схожим на своє улюблене оливкове дерево: «Трохи води — і воно дає вам оливки, олію та дрова для вогнища».

Чи збирається Жан продовжувати зніматися? Звісно. Ще й на сцену хоче повернутись. Якось сказав: «Пенсія — дивно для мене слово. Я просто збираюся дозволити своєму тілу і розуму вирішувати за мене, коли настане цей день і час».

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №2

По горизонталі: 1. Місце для спортивних змагань. 5. Давня міра об'єму, що згадується у «Щедрику». 8. Великий часовий відрізок, що характеризується кардинальними змінами. 9. Єврейське громадське самоуправління у XVI—XIX ст. 10. Головний герой забороненої в радянські часи комедії Миколи Куліша. 11. Посипаний піском майданчик, де відбувалися бої гладіаторів. 12. Місто в Західному Сибіру. 13. Тяжке душевне переживання. 15. Напій, який Європа перейняла в турків. 16. Перший нарком внутрішніх справ СРСР. 19. Дрібний хижий ссавець родини куніцевих із цінним хутром. 22. Малюнок, вибитий на шкірі спеціальними фарбами. 24. Той, хто виконує накази пана. 26. Величезна риболовецька сітка. 27. Місце для наклеювання театральних афіш. 28. Традиційна альпійська страва з топленого сиру з додаванням спецій. 29. Гриб. 30. Ім'я головного героя фільму «Звіняні вітром». 31. Перша виховна спільнота «Пласту». 32. Митрополіт ім'я Івана Огієнка.

По вертикалі: 1. Найвище в світі дерево. 2. Ім'я чилійського диктатора, який влаштував у 1973 році державний переворот. 3. Біблійний персонаж, син Авраама, якого той ледь не приніс у жертву. 4. Місце, де живуть Бог та ангели. 5. Місто на крайньому

сході Росії, місце заслання «ворогів народу». 6. Росинка, слово, яке використовується в характеристиці дуже голодної людини. 7. Стрімкий напад. 14. Бідний хлопчик, який провів падишаха з казки Вільгельма Гауфа. 17. Кульмінаційний момент футбольного чи хокейного поєдинку. 18. Перший президент Туреччини. 20. Італійські пельмені. 21. Місто в Узбекистані. 23. Ім'я голлівудського актора, одного з виконавців ролі Джеймса Бонда. 24. Посудина для газованої води та інших шипучих напоїв, які виллюються з неї через трубку під тиском вуглекислоти. 25. Містечко на Львівщині, найменше місто України. 26. Доколумбова цивілізація, яка існувала на південному узбережжі Перу.

Кросворд №1 від 8 січня

С	О	Р	О	С	Ю	К	О	Р	О	К
І	А	А	Т	А	Ш	Е	О	А		
Р	И	Н	О	К	Н	Т	И	Б	Е	Т
К	Е	Е	Л	Ь	Б	А	І	А		
О	П	Р	А	А	Л	А	К	Н	У	Р
Р	К	І	М	О	Л	Е	Е			
П	Е	У	П	Е	К	С	Е	Л	О	
С	Л	Ж	А	Р	А	Р	А	Ь		
К	А	П	А	Д	Д	Р	Я	С	Т	
Л	Р	Б	А	Б	А	К	Г	Р		
Е	Р	А	Т	О	А	Г	О	Р		
М	Г	К	О	В	А	Ч	Д	С		
А	Р	А	К	С	А	А	Н	А	П	А

ПРИКОЛИ

Учителька біології запитує:
— Коли потрібно збирати яблука?
Петро:
— У серпні!
Марійка:
— У вересні!
Вовочка з виглядом знавця:
— Коли собака прив'язаний!

Розмовляють чоловіки в поході:
— Навіщо ти фотографію теці з собою береш?
— Уяви: дощ, холоднеча. А як подивлюся на фото, думаю: «Боже, як тут добре».

Прийшов чоловік до лікаря:
— Мене мучать сильні головні болі.
— Ви п'єте?
— За все життя — жодної краплі спиртного!
— Курите?
— За все життя не викував жодної цигарки!
— Чи ведете інтенсивне статеве життя?
— За все життя — жодного контакту з жінкою.
— Тоді я вам можу поставити лише один діагноз: німб занадто стискає вашу голову.

ПОГОДА

16—17 січня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, без опадів. Вітер північно-західний, 1-3 м/с. Температура вночі +1...+2, удень +1...+2. Післязавтра вночі +1...+2, удень +2...+3.

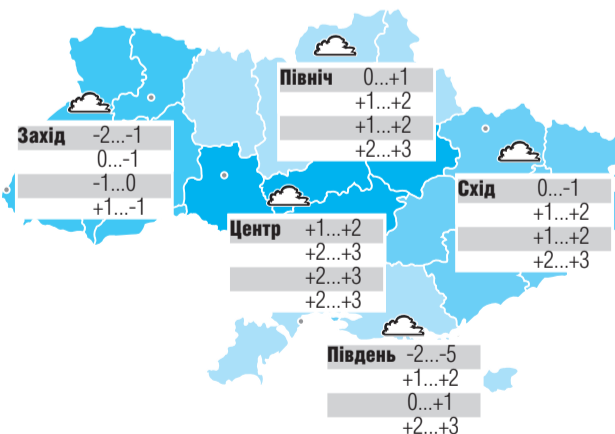
Курорти Карпат: хмарно, без опадів.

Славське: вночі -1...-2, удень -2...-3.

Яремче: вночі -1...0, удень +2...-3.

Міжгір'я: вночі -1...-2, удень -2...-3.

Рахів: вночі -3...-4, удень -3...-4.

Україна молода

Передплатні індекси: 60970

Наша адреса:

03057, Київ, пр. Берестейський, 50

Електронна пошта редакції:

ukr.moloda@ukr.net

Рекламне бюро:

reklama-umoloda@ukr.net

Відділ реалізації:

0935171202

sale_umoloda@ukr.net

«УМ» в інтернеті: <http://www.umoloda.kyiv.ua>

Відділи:

економіки — wagner@ukr.net

культури, історії, суспільних проблем —

vsamchenko@i.ua

Редактор Михайло Дорошенко

Засновник і видавець —

ПП «Україна молода»

Свідоцтво про реєстрацію:

КВ №3386 від 29.08.98

© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

Комерційні публікації виходять під рубриками:

«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,

«Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!»,

«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,

«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,

«Вітасмо», «Любов і шана».

Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується

у видавництві:

«МЕГА-ПОЛІГРАФ» — у Києві

Зам. 3009002

Верстка та виготовлення

фотоформ —

комп'ютерний центр

редакції «УМ»,

Газета виходить

щосереді

Тираж 58168

1234567890